

EĞİTİMİN TEMEL KAVRAMLARI VE KURAMLARI

EĞİTİMİN TEMEL KAVRAMLARI –	2
ÖĞRENME - ÖĞRETME KURAM VE MODELLERİ –	48
DÜŞÜNME BECERİLERİ –	154

EĞİTİMİN TEMEL KAVRAMLARI

İçinde bulunduğumuz yüzyılda dünya çok önemli bir değişim yaşadı. Bu değişimin temelinde sosyoe-konomik gelişmeler ile bilim ve teknoloji alanında görülen hızlı ve kapsamlı değişimler yatmaktadır. Bu gelişmelerle birlikte tüm dünyada büyük bir bilgi patlaması yaşanmıştır. Yaşanan bu gelişme ve değişimler sonucunda günümüz toplumu, bilgi ve teknolojiyi yoğun olarak üreten ve tüketen bir toplum hâline gelmiştir.

Eğitim, bilim alanında toplumun her kesimini ilgilendirdiği ve toplumdaki her gelişmeden etkilendiği için XXI. yüzyıldaki hızlı ve kapsamlı değişimlerden etkilenmiştir. Yaşanan bilgi patlaması, bilgileri karmaşıklaştırmıştır. Bu karmaşıklık içinde eğitim alanında bazı temel kavramların öğrenilmesi ve kullanım amaçlarının dikkate alınması gerekmektedir.

Bu bölümde eğitim kavramlarının tanımı, kültür, eğitim, eğitim türleri, öğrenme, öğretme, öğretim ve eğitim, öğretim, ders programları üzerinde durulacaktır.

KÜLTÜR

Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütününe kültür denir. Başka bir deyişle bir toplumun tarihsel süreç içerisinde yarattığı ve kullandığı maddi ve manevi değerlerin tümüdür.

Kültürün Bazı Özellikleri

Sonradan kazanılır: Kültür, doğuştan gelen bir şey değildir. Öğrenme ve sosyalleşme yoluyla sonradan bireylere kazandırılır.

Görelidir: Her toplumun kendine özgü bir kültürü vardır; kültür, toplumdan topluma değişir.

Tarihseldir: Kültür geçmişten günümüze aktarılır ve bir birikim sürecidir.

İnsan eseridir: Kültür, bireyler ve toplumlar tarafından oluşturulur; insanlar aynı zamanda bu kültürden etkilenir.

Değişkendir: Kültür durağan değil, değişime ve gelişime açık bir yapıya sahiptir.

Kültürün Olumlu Yönleri

- Bireylerin davranışlarını yönlendirerek toplumsal düzenin korunmasına katkıda bulunur.
- Toplumun diğer toplumlardan farklılaşmasını ve özgün bir kimlik kazanmasını sağlar.
- Kültürel değerler, toplumsal bağların güçlenmesine ve bireyler arasında dayanışma duygusunun oluşmasına yardımcı olur.
- Toplumda nesilden nesile aktarılan bilgi ve deneyimlerin düzenli bir şekilde öğrenilmesini ve öğretilmesini sağlar.
- Bireylerin ahlaki değerler ve manevi prensipler geliştirmesine katkıda bulunur.
- Yeniliklerin ve değişimlerin kabul edilmesine ve uyarlanmasına olanak sağlar.

Eğitim ile Kültür Arasındaki İlişki

- » Eğitim uygulamaları kültürden izler taşır.
- » Eğitim, hem kültürden etkilenir hem de kültürü etkiler.
- » Eğitim, kültüre göre değişmeye **daha az** dirençlidir.
- » Eğitim, bireyi yetiştirirken kültürden yararlanır.
- » Eğitim, kültürü aktarma aracıdır.

- » Eğitim kapsamında istendik davranışlar var iken kültürün kapsamında hem istendik hem de istenmedik davranışlar vardır.
- » Eğitim, toplumu bilinçli olarak dönüştürmeye odaklanırken kültür değişimi genellikle yavaş ve doğal bir süreçtir.

Eğitim, bireysel farklılıkları göz önüne alırken kültür, toplumun genelini etkiler. Kültür kavramını daha iyi anlayabilmemiz için bu kavramla ilgili diğer kavramları da bilmemiz gerekir.

Kültürleme: Toplumun, kendi kültürel özelliklerini yeni kuşaklara sosyalleşme yoluyla aktarmasıdır. Örneğin Türk toplumunda yetişen **bir kişi** Türk gibi düşünür, davranır ve giyinir.

Kültürel değerlerin bireylere zorla kabul ettirilmesine **zoraki kültürleme**, kültürel değerlerin bireylere rastlantısal ve plansız yollarla aktarılmasına **gelişigüzel kültürleme**, kültürel değerlerin bilinçli, planlı ve amaçlı bir Şekilde bireylere aktarılmasına **kasıtlı kültürleme** denir.

Kültürleşme: Bir kültürün ya da kültür ögesinin başka bir kültüre girmesi sonucu her iki kültürün de değişime uğraması sürecidir. Diğer bir deyişle, farklı kültürlerin karşılıklı etkileşime girmesiyle gerçekleşen kültür alışverişidir. Bu süreç, bazen karşılıklı benimsemelerle uyumlu bir Şekilde gerçekleşirken, bazen de reddetme ya da çatışma durumlarını beraberinde getirebilir. Örneğin Avrupa Birliği'ne ye ülkelerin kültürel etkileşimi ya da dünya mutfaklarının birbirlerinden etkilenerak çeşitlenmesi kltrleşmeye örnektir.

Kültürel Yayılma: Bir kültürde ortaya çıkan maddi veya manevi bir kültür öğesinin dünyadaki başka kültürlerle yayılmasıdır. Bu yayılma süreci, iletişim araçları, ticaret, savaşlar veya göç gibi çeşitli nedenlerle hızlanabilir. Kültürel yayılma, genellikle bir zenginlik olarak görülse de, yerel kültürlerin bu süreçte baskılanması veya özgünlüğünü yitirmesi gibi olumsuz sonuçlara da yol açabilir. Örneğin ulusçuluk akımının Fransa'dan tüm dünyaya yayılması ya da tütün içme alışkanlığının Kuzey Amerika yerlilerinden diğer toplumlara taşınması buna örnek verilebilir.

Kültürel Gecikme: Bir toplumdaki maddi kültür öğelerinde meydana gelen hızlı değişime manevi kültür öğelerinin aynı hızda ayak uyduramaması sonucu oluşan uyumsuzluk durumudur. Bu süreç, teknolojik gelişmelerin hızına karşılık sosyal normların, değerlerin ya da görgü kurallarının geride kalmasıyla belirginleşir. Örneğin cep telefonlarının hızla yaygınlaşmasına rağmen, bu cihazların doğru ve ahlaklı kullanımına dair görgü kurallarının aynı hızda gelişmemesi buna örnektir. Kültürel gecikme, toplumda ahlaki çatışmalara ve değer karmaşasına da yol açabilir.

Kültürel Şok: Bireyin kendi kültür ortamından farklı bir kültür ortamına katılmasıyla yaşadığı bunalım ve uyumsuzluk durumudur. Bu durum, bireyin alışık olmadığı yeni normlar, değerler ve yaşam biçimleriyle karşılaşmasından kaynaklanır. Kültürel şokun etkisi kişisel düzeyde stres, bunalım ve adaptasyon zorlukları olarak kendini gösterir. Örneğin Almanya'ya giden ilk Türk işçilerin dil, çalışma düzeni ve yaşam biçimi konularında uyum sorunu yaşamaları kültürel şoka bir örnektir. Ayrıca, göçmen toplulukların ayrımcılık ve izolasyon gibi sorunlarla karşılaşması, kültürel şokun sosyal bir boyutudur.

Kültürel Emperyalizm: Gelişmiş ülkelerin az gelişmiş diğer kültürleri özellikle kitle iletişim araçlarıyla etkileyerek kendilerine benzetmesi sürecidir. Bu süreçte, baskın kültür, diğer kültürlerin öz değerlerini zayıflatarak kendi değerlerini yayar. Kültürel emperyalizm, genellikle ekonomik ve politik üstünlüğe sahip ülkeler tarafından medya, moda, dil, gıda ve eğlence sektörü üzerinden gerçekleşir. Örneğin Batı kültürünün televizyon programları ve filmleriyle diğer kültürleri giyim, eğlence ve tüketim alışkanlıkları bakımından kendine benzetmesi bu duruma örnek gösterilebilir. Ancak yerel kültürler, bazen bu etkiye direnç göstererek özgün bir uyarlama süreci de yaşayabilir.

Kültürel Asimilasyon: Bir kültürün, kendi içindeki azınlık kültürü eritmesi ve baskın kültüre benzetmesi sürecidir. Asimilasyon süreci, bazen devlet eliyle zorla, bazen de bireylerin gönüllü katılımıyla gerçekleşebilir. Bu süreçte azınlık kültürünün dil, din, gelenek gibi unsurları baskın kültürün etkisiyle kaybolabilir. Örneğin Bulgar Türklerinin zamanla Slav kültürü içinde erimesi ya da Azteklerin İspanyol sömürgeciliği sonrası Meksika kültürüne adapte olması buna örnektir. Bu süreç genellikle kültürel çeşitliliği azaltıcı bir etki yaratır.

Kültürel Yozlaşma: Yabancı kültürlerin olumsuz etkisi ve toplumun kendi öz değerlerine yeterince sahip çıkmaması sonucu meydana gelen kültürel bozulma durumudur. Bu süreç, dil, gelenek, ahlak ve sanat gibi unsurlarda yozlaşmaya yol açabilir. Kültürel yozlaşma, genellikle ekonomik çıkarlar ve küreselleşmenin olumsuz etkileriyle hızlanır. Örneğin anadilin yabancı kelimelerle karışarak bozulması, iş yerlerinin yabancı isimler kullanması ya da yerel sanatsal değerlerin modernleşme adı altında özgünlüğünü kaybetmesi bu duruma örnek gösterilebilir.

EĞİTİM

Eğitim ilk insanla birlikte ortaya çıkmıştır. İnsanlık tarihi kadar eski olan eğitim gerek birey olarak gerekse toplum olarak hayatı sürdürebilmenin neredeyse ilk şartıdır. Kısaca eğitim hayati bir ihtiyaç durumundadır.

Eğitim, insanın doğumuyla başlayıp yaşamı boyunca devam eden bir süreçtir. Bu süreçte bireylere birtakım bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırılır. Bunun sonucunda da bireylerde gözlenebilen birtakım davranış değişiklikleri meydana gelir.

Eğitimin geniş ve herkesi ilgilendiren bir alan olması, pek çok eğitim tanımının yapılmasına neden olmuştur. Bunlar;

Demirel'e Göre Eğitim: Bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürlenme yoluyla istenilen davranış değişikliğini meydana getirme sürecidir.

Ertürk'e Göre Eğitim: Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.

Fidan'a Göre Eğitim: Önceden saptanmış ilkelere göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkinlikler dizgisidir.

Genel Anlamda Eğitim: Bireyde davranış değiştirme sürecidir.

Eğitim geniş anlamda bireyin toplum standartlarını, inançlarını ve yaşam yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir. Eğitim tanımlarına bakıldığında **altı** temel kavramın vurgulandığı göze çarpmaktadır.

- Birey
- Davranış değişikliği
- Kasıtlılık
- İstendiklik
- Deneyim (Kendi yaşantısı yoluyla)
- Süreç

Birey: Birey; biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel bir varlıktır. Bu özellikler, bireyin eğitim sürecine olan etkisini belirler. Bireyin çevresiyle etkileşimi ve kişisel özellikleri, eğitimin nasıl şekilleneceğini ve bireyin bu süreci nasıl deneyimleyeceğini doğrudan etkiler.

Davranış değişikliği: Eğitim, bireyin davranışlarında değişiklik oluşturmayı amaçlayan bir süreçtir. Organizmanın dışarıdan gözlenebilen ya da kendisince hissedilebilen örtük ya da açık tepki ve hareketlerinin tümüne birden davranış denir. El ve kol hareketleri, konuşma, düşünceler, mimikler vb. hepsi birer davranıştır.

Eğitim sürecinde ele alınan davranışlar, öğrenme ürünü olan davranışlardır. Bunların birçoğu gözlenebilir ve ölçülebilir.

Davranış Türleri

Davranışlar öğrenilmemiş ve öğrenilmiş davranışlar olarak ikiye ayrılırlar.

Öğrenilmemiş Davranışlar

Bu davranışlar doğuştan gelen davranışlar (içgüdüsel davranışlar ve refleks), büyüme, sakatlanma ve olgunlaşma sonucu ortaya çıkan davranışlar (yürüme ve dik durma) ve geçici davranışlar (ilaç alma, hastalık ve narkoz sonucu) olmak üzere üçe ayrılır.

Öğrenilmiş Davranışlar (Sonradan Kazanılan)

Bu davranışlara sonradan kazanılan davranışlar da denir. Öğrenme ürünü olan bu davranışlar istendik davranışlar (planlı eğitim ürünü davranışlar) ve istenmedik davranışlar (eğitimin hatalı yan ürünleri) olmak üzere ikiye ayrılırlar.

İstendik davranışlar ise planlı eğitim ürünü davranışlar (formal eğitim) ve planlı olmayan eğitim ürünü olan davranışlar (informal eğitim) olmak üzere ikiye ayrılır.

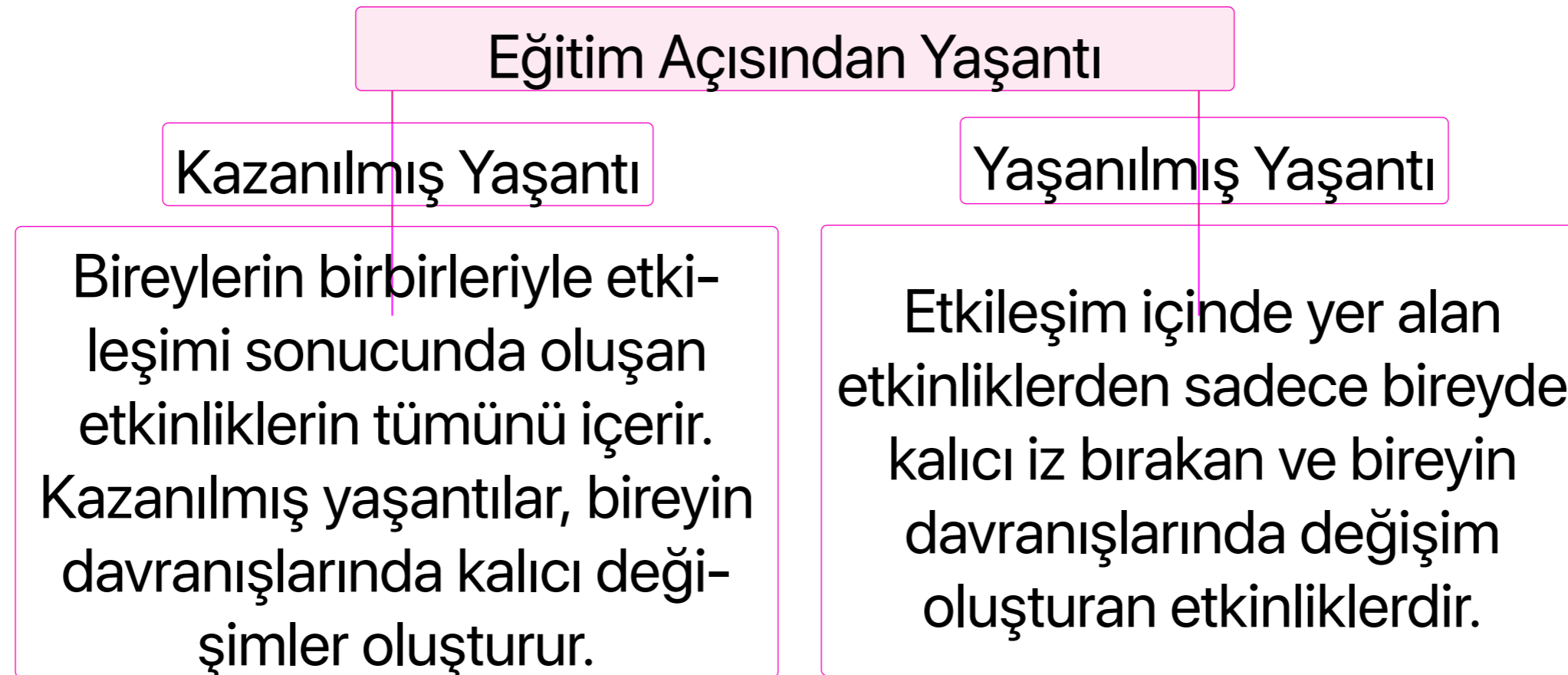
İstenmedik davranışlar da ikiye ayrılır: eğitimin hatalı yan ürünü olan davranışlar (yalan konuşma) ve olumsuz koşulların ortaya çıkardığı davranışlar (kopya çekme).

Kasıtlılık: Eğitim süreci, belirli bir hedef veya amaca yönelik olarak planlı bir şekilde yürütülür. Kasıtlılık, bireyin davranışlarındaki değişimin önceden belirlenen bir hedefe ulaşacak şekilde düzenlenmesini ifade eder. Bu, eğitimin temel bir özelliğidir ve planlama gerektirir.

İstendiklik: Eğitim sürecinde belirlenen hedeflere ulaşma amacını taşır. İstendiklik, bireyde arzu edilen, toplumsal veya bireysel olarak faydalı görülen davranışların kazandırılmasını hedefler.

Eğitim, bu doğrultuda sistemli bir şekilde tasarlanır ve uygulanır.

Deneyim (Kendi Yaşantısı Yoluyla): Eğitimde öğrenen bireyin bizzat sürece katılımını ifade eder. Öğrenmenin daha etkili olabilmesi için bireyin deneyimleyerek öğrenmesi önemlidir. Bu süreç, bireyin çevresiyle etkileşiminden kaynaklanan davranış değişikliklerini kapsar. Kazanılmış yaşantı ve yaşanılmış yaşantı olmak üzere iki şekilde incelenir.

Süreç: Eğitim, öğrenenin aktif bir şekilde yer aldığı dinamik bir süreçtir. Bu süreç, olayların veya olguların belirli bir plan çerçevesinde düzenlenerek bir sonuca ulaştırılmasıdır. Eğitimin süreç olma özelliği şu temel noktaları içerir:

- Eğitim yaşam boyu devam eder.
- Eğitim, bireyi bütünsel olarak ele alır ve kapsamlıdır.
- Bireyin sürece etkin katılımını gerektirir.
- Eğitim, bireyin bireysel gelişimini destekleyen çok boyutlu bir yapıya sahiptir.

Eğitimin Temel İşlevleri

Eğitim süreci yoluyla bireylerin değişimlere uyum sağlaması ve her yönüyle gelişmesi amaçlanmaktadır. Buna göre eğitimin toplumsal, siyasal, bireysel ve ekonomik olmak üzere dört işlevinden söz edilmektedir:

Eğitimin Toplumsal İşlevleri

- » Toplumsal kültürü aktarmak
- » Bireyin topluma uyumunu sağlamak
- » Araştıran insan yetiştirmek
- » Kültüre dinamik öğeler katan insan yetiştirmek

Eğitimin Bireysel İşlevleri

- » Bireyin bedensel, zihinsel ve ruhsal yapısını geliştirmek

Eğitimin Siyasal İşlevleri

- » Ülkenin anayasal yapısına uygun insanlar yetiştirmek
- » Lider özellikleri olan insan yetiştirmek
- » Girişimci ve bilinçli seçmen yetiştirmek

Eğitimin Ekonomik İşlevleri

- » Bilinçli üretici ve tüketici yetiştirmek

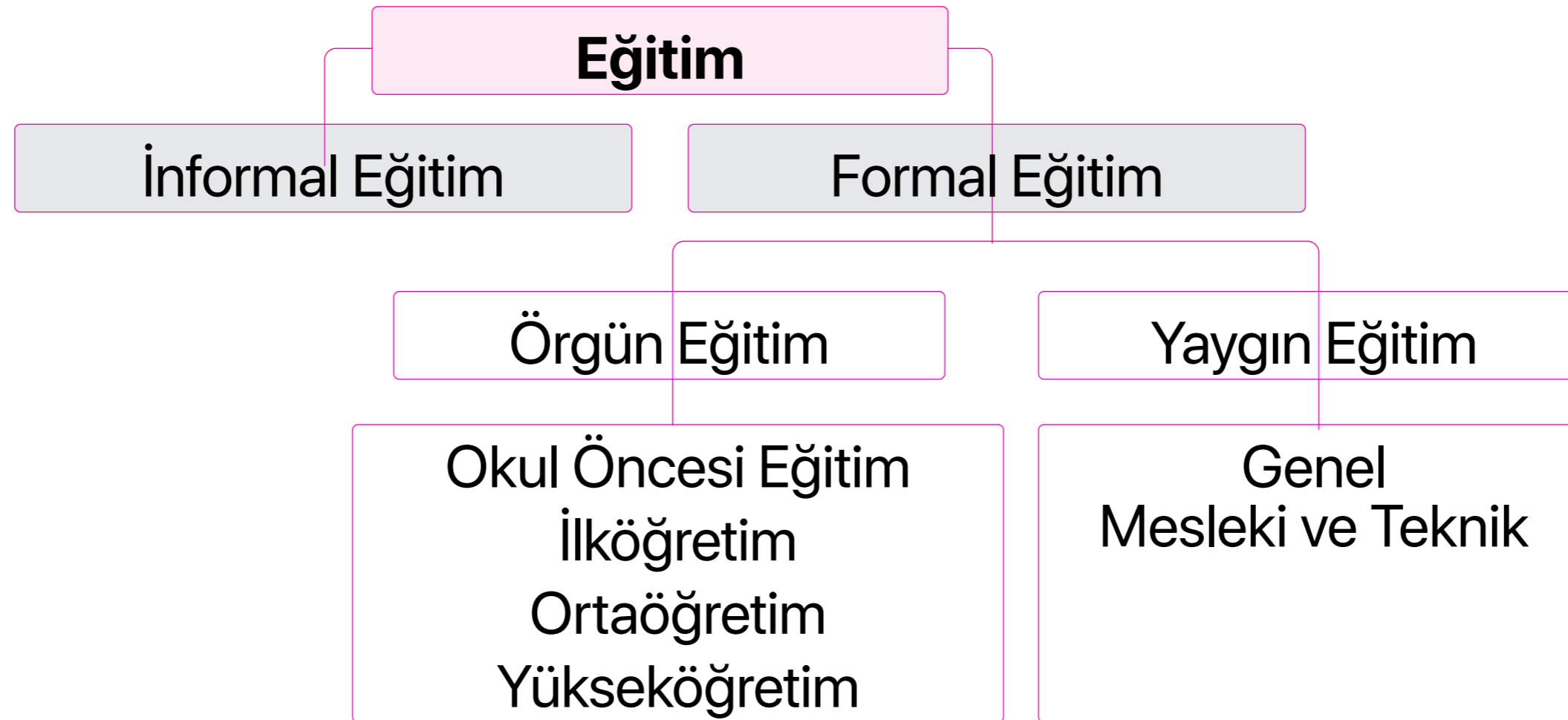
» **İşsizliği Önleme, Çocuğun Ekonomik Sömürsünü Engelleme:** Eğitim sistemine giren bireyler öğrenim süreci boyunca öğrenci konumundadır. Bu durum, bireylerin ekonomik sisteme giriş sürelerini uzatır ve böylelikle işsiz sayısında azalma meydana gelir. Ayrıca eğitim sayesinde çocukların çalıştırılarak ekonomik anlamda sömürülmesi de engellenmiş olur.

» **Temizleyicilik İşlevi:** Bireyler eğitim kurumlarında çevrenin kötü ve zararlı etkilerinden geçirdikleri zaman boyunca korunmuş olurlar. Sigara, alkol, uyuşturucu, internetin zararlı içerikleri ile karşı karşıya kalma süreleri azalmış olur.

Özetlemek gerekirse eğitim kavramının kapsamı oldukça geniştir. Bireyi etkileyen ve davranışlarında değişiklik oluşmasına yol açan her türlü etkinliğe eğitim diyebiliriz. Ancak değişik ortamlarda gerçekleşen bu eğitim süreçleri özelliklerine göre farklı isimler almaktadır.

Eğitim Türleri

Eğitimin değişik zamanlarda, değişik ortamlarda ve değişik biçimlerde gerçekleşen bir süreç olduğunu belirtmiştik. Bu süreç içinde kimi eğitim etkinlikleri kendiliğinden oluşan ve gelişigüzel, kimileri ise amaçlı ve planlı gerçekleştirilen etkinliklerdir. İşte eğitim süreçleri, kendiliğinden ya da amaçlı olarak oluşmasına göre formal ve informal eğitim olarak adlandırılır.

İnformal Eğitim

Kasıtsız, gelişigüzel kültürleme veya doğal eğitim olarak da adlandırılır. İnformal eğitim her an, her yerde, bir plana bağlı olmaksızın yapılan eğitim etkinlikleri olarak tanımlanır.

Bu eğitimde bireyin öğrenmesi gözlem ve taklit yoluyla gerçekleşir. Karmaşık bilgilerin öğrenilemediği informal eğitim türünde deneme - yanılma yoluyla öğrenme ön plandadır. Örneğin bir berber çırağı, ustanın yaptıklarını gözleyip onu taklit eder ve birçok denemeden sonra nasıl saç keseceğini öğrenir.

İnformal eğitim sürecinde bireyler, doğru ve istenen davranışların yanı sıra yalan söylemek, sigara içmek, şiddete başvurmak, kopya çekmek gibi olumsuz davranışlar da kazanabilmektedirler. Çünkü bu eğitim süreci; plansız, kontrolsüz ve amaçsız olarak gerçekleşmektedir.

İnformal eğitim sürecinde oluşan olumsuz davranışlardan çocukları korumak da ilk başta aileye sonra da örgün eğitim kurumu olan okullara büyük görev düşmektedir.

İnformal Eğitimin Temel Özellikleri

- » Doğal bir süreçte ve ortamda kendiliğinden gerçekleşir.
- » Planlı ve programlı değildir.
- » Kontrollü olmadığından istendik davranışlar kadar istenmedik davranışlar da öğrenilir.
- » Öğreticiler profesyonel değildir.
- » Zaman ve ortam değişkendir.
- » Başlıca öğrenme yolu gözlem ve taklittir.
- » Bireyi formal eğitime hazırlar.

Formal Eğitim

Kasıtlı kültürlenme olarak adlandırılan formal eğitim, öğretim yoluyla gerçekleştirildiği için biçimsel eğitim de denilmektedir. Önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde okul ve okul dışında amaçlı ve planlı olarak profesyonelce, özel bir çevrede belli ilkelere uygun olarak gerçekleştirilen ve sonuçlarının değerlendirildiği eğitim türüdür.

Okul dışında değişik alanlarda bireyleri mesleğe hazırlamak ve meslekte iken ilerlemesini sağlamak amacıyla yapılan etkinlikler, açılan kurslar, orduda asker yetiştirme formal eğitime örnek olarak gösterilebilir. Bu tür eğitimin okulda yapılan eğitimden farkı; gereksinime dönük, kısa süreyle olması, belli konularda sınırlandırılması ve eğitim talep eden bireylerin yaşa göre gruplandırılmamasıdır.

Formal Eğitim Temel Özellikleri

- » Belli bir amaca yöneliktir.
- » Eğitim profesyonellerin eliyle yürütülür.
- » Planlı ve programlı olup, ulaşılmak istenen hedefler bellidir.
- » Eğitim kontrol altında özel bir çevrede yürütülür.
- » Eğitim sürecinde de sonucunda da değerlendirme yapılır.
- » Olumlu davranış kazandırmak esastır.
- » Belli bir mekân ve ortam gerektirir.

Formal eğitim süreci, okulda ve okul dışında gerçekleştirilmesine göre örgün ve yaygın eğitim olarak adlandırılmaktadır.

Örgün Eğitim

Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak hazırlanmış eğitim programları ile belirli **bir yaş** grubundaki bireylere, okullarda yapılan planlı ve sürekli eğitim faaliyetlerini kapsar. Örgün eğitim; okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimi içine alır.

Örgün Eğitimin Temel Özellikleri

- » Aşamalılık ve süreklilik gösteren bir süreçtir.
- » Her öğretim basamağı bir sonrakilere temel oluşturur.
- » Bir eğitim basamağını başarıyla tamamlamayan öğrenci, bir üst basamağa geçemez.
- » Amaçlı bir alanın düzenli ve sistematik bilgilerini aktarmaktadır.
- » Okullarda yapılır.

Okul Öncesi Eğitim: Okul öncesi eğitimi, mecburi ilköğrenim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsar. Bu eğitim isteğe bağlıdır.

Okul öncesi eğitimin amacı; çocukların bedensel, zihinsel, duygusal gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını; onların ilköğretime hazırlanmasını; koşulları elverişsiz çevrelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratmasını; çocuklar tarafından Türkçenin doğru ve güzel konuşulmasını sağlamaktır.

İlköğretim: Mecburi ilköğretim, 6 - **14 yaş** arası çocukların eğitim ve öğretimini kapsar, devlet okullarında parasızdır. İlkokulların birinci sınıflarına o yılın 31 Aralık tarihinde **72 ayını** dolduran çocukların kaydı yapılır. Ancak çocuğun gelişim durumuna bağlı olarak okula erken başlaması veya kaydının ertelenmesi ile ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir. İlköğretim bütün kız ve erkek öğrenciler için zorunludur.

İlköğretimin amacı her Türk çocuğunun iyi bir yurttaş olabilmesi için gerekli temel ilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazanmasını, millî ahlak anlayışına uygun olarak yetişmesini; ilgi, yeti ve yetenekleri doğrultusunda hayata, bir üst öğrenime hazırlanmasını sağlamaktır.

Ortaöğretim: Ortaöğretim; ilköğretime dayalı **dört yıllık** zorunlu örgün veya yaygın öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumları ile mesleki eğitim merkezlerinin tümünü kapsar.

İlköğretimini tamamlayan ve ortaöğretime girmeye hak kazanmış olan her öğrenci, ortaöğretime devam etmek ve ortaöğretim imkânlarından ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanmak hakkına sahiptir.

Ortaöğretimin amacı; öğrencilere asgari ortak bir genel kültür vermek, birey ve toplum sorunlarını tanıtmak, çözüm yolları aramak, ülkenin sosyoekonomik ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak bilinci kazandırarak öğrencileri ilgi, yeti ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime, mesleğe, hayata, iş alanlarına hazırlamaktır.

Yükseköğretim: Yükseköğretim, ortaöğretime dayalı **en az iki yıllık** yükseköğrenim veren eğitim kurumlarının tümünü kapsar.

Yükseköğretim kurumları; üniversite, fakülte, enstitü, yüksekokul, konservatuvar, meslek yüksekokulu ile uygulama-araştırma merkezlerinden oluşmaktadır.

Yükseköğretimin amacı; ülkenin bilim politikasına uygun, toplumun yüksek düzeyde ve çeşitli kademelerindeki insan gücü gereksinimine göre, öğrencileri ilgi, yeti ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirmek; bilimsel alanlarda araştırmalar yapmak; kamuoyunu aydınlatıcı bilimsel verileri sözlü ve yazılı ile halka yaymak; yaygın eğitim hizmetinde bulunmaktır.

Yaygın Eğitim

Yaygın eğitimin özel amacı, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak örgün eğitim sistemine hiç girmemiş yahut herhangi **bir kademesinde** bulunan veya bu kademedен çıkmış vatandaşlara, örgün eğitimin yanında veya dışında,

- Okuma - yazma öğretmek, eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim imkânları hazırlamak,
- Çağımızın bilimsel, teknolojik, iktisadi, sosyal ve kültürel gelişmelerine uymalarını sağlayıcı eğitim imkânları hazırlamak,

- Milli kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı, benimsetici nitelikte eğitim yapmak,
- Toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayış ve alışkanlıkları kazandırmak,
- İktisadi gücün arttırılması için gerekli beslenme ve sağlıklı yaşama şekil ve usullerini benimsetmek,
- Boş zamanları iyi bir şekilde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmak,
- Kısa süreli ve kademeli eğitim uygulayarak ekonomimizin gelişmesi doğrultusunda ve istihdam politikasına uygun meslekleri edinmelerini sağlayıcı imkânlar hazırlamak,
- Çeşitli mesleklerde çalışmakta olanların hizmet içinde ve mesleklerinde gelişmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaktır.

Yaygın eğitim kurumlarından bazıları şunlardır:

- Halk Eğitim Merkezleri
- Hizmet İçi Eğitim Merkezleri
- Kurslar (ÖSYM hazırlık kursları, mesleki kurslar vb.)
- Mesleki Eğitim Merkezleri
- Çıraklık Eğitim Merkezleri
- Olgunlaşma Enstitüleri
- Pratik Sanat Okulları (Kız ve Erkek)
- Uzaktan Eğitim Programları (EBA, Açıköğretim Sistemleri vb.)

Yaygın Eğitimin Temel Özellikleri

- » Bireylerin ilgi ve gereksinimlerine yöneliktir.
- » Daha çok gönüllülük esastır.
- » Süreklilik göstermez.
- » Aşamalı ve kademeli değildir.
- » Farklı yaş gruplarına yöneliktir.
- » Okul dışındaki kurum ve kuruluşlarda gerçekleştirilir.

Yaygın eğitim programlarının düzenleniş şekli yönetmelikle tespit edilir.

Mesleki ve teknik yaygın eğitim faaliyetlerini yürüten Bakanlıklar ile özerk eğitim kurumları ve resmi ve özel işletmeler arasında Milli Eğitim Bakanlığınca sağlanacak koordinasyon ve iş birliğinin esasları kanunla düzenlenir.

ÖĞRENME

Öğrenme, "yaşantı ürünü ve nispeten kalıcı davranış değişikliği" olarak tanımlanır. Bireyin çevresiyle etkileşimi sonucu elde ettiği kazanımları ifade eden öğrenme, yaşam boyu devam eden bireysel bir süreçtir. Çevreye uyum sağlamanın ve çevreyi geliştirmenin en etkili yolu olan öğrenme, bireyin davranışlarında sürekli değişim yaratır.

Öğrenme Varlığının Ölçütleri

Öğrenme sonucunda davranışlarda gözlenebilir bir değişim olması

- » Bireyin hiç göstermediği bir davranışı göstermeye başlaması. Örneğin okuma-yazmayı bilmeyen bir çocuğun öğrenme süreci sonucunda okuyup yazabilmesi.
- » Bireyin kendinde var olan bir davranışı geliştirmesi. Örneğin okuma-yazma bilen bir çocuğun daha seri, düzgün ve hatasız okuyabilmesi.
- » Bireyin daha önce yanlış öğrendiği bir davranışı değiştirmesi. Örneğin duyduğu bir sözcüğü yanlış yazan bir çocuğun doğru yazmaya başlaması.

Bireyin davranışındaki değişikliğin nispeten kalıcı izli olması

- » Örneğin anaokulunda paylaşmanın önemini öğrenen bir çocuğun okul dışındaki yaşamında da bu konuda duyarlı davranışlar göstermesi ve bunu yaşam boyu sürdürmesi beklenir.

Bireydeki davranış değişikliğinin yaşantı ürünü olması

- » Öğrenme, bireyin çevresiyle etkileşimi sırasında geçirdiği yaşantılar sonucu oluşur. Her bireyin geçirdiği yaşantılar farklı olduğundan öğrenme, bireysel bir süreçtir.

Öğrenme, organizmanın refleks, içgüdü, büyüme, olgunlaşma, hastalık, ilaç, madde veya alkol kullanımı gibi faktörlerin etkisiyle oluşmayan; bireyin kendi yaşantısı yoluyla davranış potansiyelinde meydana gelen kalıcı izli değişiklikleri kapsayan bir süreçtir. Öğrenme, bireyin yaşantıları ve çevresiyle olan etkileşimleri sonucu ortaya çıkar.

Davranış değişikliklerinin öğrenme olarak kabul edilebilmesi için bu değişikliklerin uzun süreli ve kalıcı olması, bireyin yaşantılarından kaynaklanması gerekir. Genel olarak öğrenme süreci, öğrenmenin gerçekleşme biçimine göre kendiliğinden öğrenme ve yönlendirilmiş öğrenme olarak ikiye ayrılmaktadır:

Kendiliğinden Öğrenme: Bireyin öğrenme sürecine kasıtlı ya da tesadüfi olarak kendiliğinden girmesiyle gerçekleşir. Bu süreçte birey, öğrenmenin sorumluluğunu üstlenir. Ancak bu öğrenme, plansız olduğu için istenmeyen veya toplum tarafından onaylanmayan davranışların kazanılmasına yol açabilir.

Yönlendirilmiş Öğrenme: Dışarıdan **bir kişi**, sistem ya da araç yardımıyla bireye kasıtlı olarak sağlanan öğrenme desteğiyle istendik davranışların kazandırılmasını amaçlar. Okullarda belli bir program dahilinde yapılan öğrenmeler, bilgisayar destekli öğretim, uzaktan öğretim ve e-öğrenme gibi süreçler yönlendirilmiş öğrenmeye örnektir.

Öğrenme Yaklaşımları

Öğrenme sürecini açıklayan üç temel yaklaşım vardır:

Yapılandırmacı Yaklaşım: Öğrenme, yeni bilgi ile önceki bilgi ve deneyim arasında anlamlı bir ilişki kurularak gerçekleşir. Bu yaklaşımda bireyin aktif olarak bilgiyi keşfetmesi ve yapılandırması esastır.

Davranışçı Yaklaşım: Bu yaklaşım, organizmanın gözlenebilir davranışlarına odaklanır. Davranışın öğrenilmesinde pekiştirme, ödül ve cezanın etkili olduğu vurgulanır.

Bilişsel Yaklaşım: Öğrenmeyi, bireyin zihinsel süreçleriyle ilişkilendirir. Bu yaklaşım, öğrenmenin içsel ve karmaşık bir süreç olduğunu savunur.

Öğrenmenin Temel Özellikleri

- » Bireyin davranışlarında gözle görülür değişiklikler oluşturur.
- » Davranış değişikliği bireyin yaşantıları ya da tekrarları sonucu meydana gelir.
- » Öğrenme sonucunda oluşan değişiklikler uzun süreli ve kalıcı olmalıdır.
- » Bireyin çevresine daha iyi uyum sağlamasına yardımcı olur.
- » Öğrenme süreci doğrudan gözlenemez; ancak bireyin performansından çıkarımlarda bulunulabilir.
- » Öğrenilen bilgi ve beceriler farklı durumlara uygulanabilir olmalıdır.

ÖĞRETME

En geniş anlamıyla öğretme, öğrenmeyi sağlama etkinlikleri olarak tanımlanabilir.

Daha kapsamlı bir tanımla öğretme, öğrenmenin kolaylaştırılması, öğrenmeye rehberlik edilmesi, öğrenene rehberlik edilmesi, öğrenene öğrenmeyi gerçekleştirmesinde yardımcı olunması sürecidir.

Örneğin bir kız çocuğuna yemek yapması annesi tarafından, bilmediği bir oyunun kuralları arkadaşları tarafından ya da sigaranın zararları televizyondaki bir program aracılığıyla öğretilir.

ÖĞRETİM

Öğretim faaliyetlerinin önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde amaçlı, planlı, düzenli ve kontrollü olarak yapıldığı yerler okullardır. Okullarda yapılan öğretme faaliyetleri ise, öğretim olarak adlandırılır. Davranışçı yaklaşımda ise, etkileşim ve iletişim boyutları ön plana çıkar. Öğretme işini kuşkulu bulan yaklaşımda ise öğretim, öğrenen - öğretene - çevre etkileşimi sonucu sınıfta olan şeydir.

Öğretim etkinliklerinin dört temel ögesi vardır:

- » **Amaçlar (Hedefler):** Öğretim sürecinde ulaşılmak istenen hedefleri ifade eder. Öğrencilere kazandırılması planlanan bilgi, beceri, tutum ve davranışları kapsar.
- » **İçerik:** Belirlenen amaçlara ulaşmak için kullanılan bilgi, beceri ve materyalleri içerir. Bu, öğretim programlarında yer alan dersler, konular ve öğrenme materyalleridir.

- » **Öğrenme - Öğretme Süreci:** Amaçlara ulaşmak için kullanılan yöntem, teknik ve stratejileri kapsar. Bu süreçte öğretmenin rehberliği ve öğrencinin aktif katılımı esastır.
- » **Değerlendirme:** Öğretim sürecinin etkili olup olmadığını anlamak için yapılan ölçme ve değerlendirme etkinlikleridir. Amaçların ne dereceye kadar gerçekleştirildiği bu aşamada belirlenir.

Öğretimin Temel Özellikleri

- » Öğretim bir süreçtir.
- » Öğretim planlı bir şekilde gerçekleştirilir.
- » Öğretim, öğrenciyi geliştirmek ve ona yeni bilgi, beceri ve davranışlar kazandırmayı amaçlar.
- » Öğretim, öğrenmenin başlaması ve devam etmesini sağlayan etkinlikleri içerir.

Eğitim ile Öğretim Arasındaki İlişki

Eğitim	Öğretim
<ul style="list-style-type: none"> • Eğitim, planlı veya plansız olarak gerçekleşebilir. (Formal ve informal eğitim süreçlerini kapsar.) • Her yerde ve yaşam boyu devam eder. • Zaman ve yer açısından sınırsızdır, sürekli ve çok boyutludur. • Bireyin tüm deneyimlerini kapsar; hem olumlu hem de olumsuz davranışlar kazanılabilir. • Eğitimin amacı bireyin çevresiyle uyumunu sağlamak ve toplumsal gelişimi desteklemektir.	<ul style="list-style-type: none"> • Öğretim, belirli bir yöntem ve uygulama sürecine dayanır. • Genellikle okulda veya belirlenmiş bir eğitim ortamında yürütülür. • Belirli bir zaman diliminde ve önceden planlanmış bir şekilde gerçekleştirilir. • Formal bir etkinliktir ve informal süreçleri kapsamaz. • Amaç, önceden belirlenmiş hedeflere ulaşarak bireylere istendik davranışlar kazandırmaktır. • Öğretim süreci, eğitimin bir parçasıdır ve genellikle öğrenme etkinliklerini organize eder.

PROGRAM VE PLAN TÜRLERİ

Eğitim Programı

Bir eğitim kurumunun veya sosyal çevrenin, bireylerin yaşantılarını düzenlemek ve zenginleştirmek için yürüttüğü tüm etkinliklerdir. Diğer bir ifadeyle öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneğidir.

Öğretim Programı

Eğitim programları içinde ağırlık taşıyan, genellikle belli bilgi kategorilerinden oluşan ve bir kısım okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık tanıyan bilgi ve becerinin eğitim programının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına dönük bir program olarak tanımlanmıştır.

Kısaca öğretim programı bir dersle ilgili öğretme - öğrenme sürecinde nelerin niçin ve nasıl yer alacağını gösteren bir kılavuz, bir proje planıdır. Okul içi deneyimlerle sınırlı olan öğretim programı, bir okulda okutulan ders veya kurs programlarını kapsar.

Ders Programı

Ders programı öğretim programında yer alan dersin amaçlarının öğrenci davranışlarına dönüştürülmesini, bunların gerçekleşmesi için içeriğin konulara ve alt başlıklara ayrıştırılmasını, buna dayalı öğretim ortamının düzenlenmesini ve değerlendirme amaçlarını kapsayan detaylı bir plandır.

Ünitelendirilmiş Yıllık Plan

Bir dersin öğretimine yönelik **bir yıl** boyunca gerçekleştirilecek olan etkinlikler zümre öğretmenleri tarafından planlanır. Yıllık plan öğretim yılının başında hazırlanır. Etkinlikler ay, hafta ve ünite şeklinde düzenlenir. Hazırlanan yıllık plan okul yönetiminin onayına sunulur.

Ders Plânı

Plan ve program türleri arasında en ayrıntılı olandır. Bir ya da birkaç ders saati boyunca yapılacak etkinlikler öğretmen tarafından planlanır.

» Öğretmenler yıllık, günlük ve ders planlarını hazırlarken öncelikle TTKB tarafından okullara gönderilen eğitim ve öğretim programlarını dikkate almaları gerekir.

Resmi (Yazılı) Program

Devlet tarafından önceden hazırlanıp okullara gönderilen programdır.(Talim ve Terbiye hazırlar). Aynı ders için hazırlanmış bir resmi program ülkenin tamamı için aynıdır. Bu program kapsamında öğrencilere kazandırılacak hedefler, bu hedefleri kazandırıcı konular, eğitim ve sınav durumları açık bir şekilde tanımlanmıştır

Uygulamadaki (İşlevsel) Program

Resmi programın öğretmenler tarafından farklı şekillerde hayata geçiriliş biçimidir. Buradaki olguyu şöyle örneklendirebiliriz. Resmi program teoriktir.

İhmal Edilem (Geçersiz) Program

Resmi Programın herhangi bir sebeple atlanan , işlenmeyen kısmıdır.

Ekstra (İlave / Olağanüstü) Program

Resmi programın dışındaki planlı sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal etkinlikleri içeren pogramdır.

Örtük Program

Gizli ve gölgede kalmış program da denir. Örtük program; bir eğitim kurumu tarafından açıkça ifade edilmeyen ancak o kurumdan mezun olan öğrencilerde ortaya çıkan davranış değişikliğidir. Programın açıkça duyurulmuş ve yazılı olmayan informal kısmını oluşturur.

Resmi program dışında (yazılı olmayan) okul ve sınıftaki mesaj, uyarıcı, etkinlik gibi bütün programları kapsar. Sınıf içi ve dışındaki günlük okul yaşantılarından edinilen sosyal öğrenmeleri içerir. Örneğin okulun fiziksel özellikleri, koridorlarda asılı panolar, okulun amblemi ve bunların verdiği mesajlar, öğretmen görüşleri, inançları, hitap şekli, öğrenci özellikleri vb. örtük program kapsamında değerlendirilir.

Örtük Programın Genel Özellikler

- » Açık ve yazılı olmayan programdır.
- » Tasarlanmamıştır.
- » İnfomal, kendiliğinden ve gizil öğrenmeleri kapsar.
- » Resmi programın dışında sözlü, sözsüz verilen bütün iletilerle oluşan öğrenmeleri kapsar.
- » Değerler, inançlar ve tutumlarla ilişkilidir.

ÖĞRENME - ÖĞRETME SÜRECİ

Temel Kavramlar

Öğrenme - Öğretme Modelleri

- Öğrenme - öğretme modelleri öğrenme - öğretme etkinliklerine yön veren temel felsefedir.
- Öğretim etkinliklerinin temellerini, öğrenme ve öğretim yaklaşımları (modelleri) belirler.
- Öğretim model veya kuramları aynı zamanda öğrenme kuram ve modelleri olabilir.

Örnek: Yapılandırmacılık, Çoklu Zeka Kuramı

Öğretim Stratejileri

- Öğrenme - öğretme modelleri öğrenme - öğretme etkinliklerine yön veren temel felsefedir.
- Öğretim etkinliklerinin temellerini, öğrenme ve öğretim yaklaşımları (modelleri) belirler.
- Öğretim model veya kuramları aynı zamanda öğrenme kuram ve modelleri olabilir.

Örnek: Yapılandırmacılık, Çoklu Zeka Kuramı

Öğretim Yöntemleri

- Öğretim yöntemleri, öğrenciyi hedefe ulaştırmak için izlenen yollardır.
- Yöntemle, belli öğretme teknikleri ve araçları kullanılarak öğretmen ve öğrenci etkinliklerinin bir plana göre düzenlenmesi ve yürütülmesi amaçlanır.

Örnek: Anlatım yöntemi, Problem Çözme Yöntemi

Öğretim Teknikleri

- Bir öğretim yöntemini uygulamaya koyma biçimi veya sınıf içinde yapılan işlemlerin tümüdür.
- Başka bir ifadeyle teknikler, yöntemlerin pratik halleridir.

Örnek: İstasyon, benzetim, beyin fırtınası

ÖĞRETİM İLKELERİ

- Eğitim programlarının öğrenme yaşantıları (eğitim durumları) ögesi "Nasıl Öğretelim?" sorusunun cevabıdır.
- Sürecin başında belirlenen hedeflere ulaşmayı sağlayacak olan içerik kazandırılırken, öğrencilerin **en az** zamanda en kolay yolla öğrenebilmesi istenir.
- Öğrenmeyi etkileyen hemen hemen tüm değişkenler dikkate alınarak farklı durumlar için çok çeşitli öğretim modelleri, stratejileri, yöntemleri ve teknikleri geliştirilmiştir. Fakat tüm bunlar oluşturulurken, seçilirken ve uygulanırken dayanak noktası olan öğretim ilkeleri kullanılmıştır.
- Öğretim sürecinin etkili bir biçimde sürdürülebilmesi için öğrenmenin niteliğinin ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiğinin bilinmesi gerekmektedir. Bu açıdan öğrenci niteliklerine ilişkin öğretim ilkeleri, içeriğe ilişkin öğretim ilkeleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Hedefe Görelilik (Amaca Uygunluk)

- Eğitim durumlarının (öğrenme - öğretme süreci) hedeflere göre düzenlenmesidir.
- Derste ulaşılabacak kazanımlar doğrultusunda öğrenme - öğretme sürecinin yapılandırılmasına hedefe görelilik denir.

Örnek: Öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek isteyen bir öğretmenin beyin fırtınası tekniğini kullanması

Öğrenciye Görelilik (Çocuğa Görelilik)

- Eğitim - öğretim sürecinde seçilecek içerik, öğretim yöntem ve teknikleri ve materyallerine hedef öğrenci kitlesinin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor hazırbulunuşlukları dikkate alınarak karar verilmelidir.
- Özellikle öğreneni merkeze alan eğitim programları bu ilke ile orantılı olarak öğrenenlerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerine göre hazırlanmalıdır. Öğretim süreci sırasında öğrencilerin bireysel farklılıklarının gözetilmesi de bu ilke ile ilgilidir.

Örnek: 5. sınıf fen bilimleri dersinde "boşaltım sistemi" konusunu işleyen bir öğretmenin görsel yollarla öğrenen öğrencilerine boşaltım sistemi organlarını tanıtan levhalar çizdirmesi, kinestetik öğrencilerine boşaltım sisteminin sağlığını korumak için dikkat edilmesi gereken hususları canlandırması, sözel becerileri gelişmiş öğrencilerden ise organ bağışının önemini anlatan kompozisyon yazmalarını istemesi dersin farklı özellikteki öğrencilerine göre çeşitli yöntem ve tekniklerle zenginleştirdiğini göstermektedir.

Etkin Katılım (Aktivite)

- Öğrenme ancak bireyin öğrenme ortamına dahil olmasıyla mümkündür. Bununla birlikte birey öğrenme ortamına ne kadar çok duyu organıyla katılıyorsa öğrenme o kadar kalıcı izli olur.
- Öğrenci, öğretmen rehberliğinde kendi öğrenmesinden sorumlu bir sürecin içerisinde potansiyellerini ilgi ve yetenekleri doğrultusunda ortaya çıkaracaktır.
- Aktif katılım ile öğrencinin sorumluluk alma, girişimcilik, kararlılık, öz güven, öz denetim, bağımsız düşünme gibi kazanımlara ulaşması sağlanır. Özellikle ilköğretim çağlarında ilkenin önemi **daha fazla** artmaktadır. Aktivite ilkesi aktif öğrenme modeli gibi uygulamalarla doğrudan ilişkilidir.

Örnek: Bir coğrafya öğretmenin yeryüzü şekilleri ünitesini işlerken **üçer kişilik** gruplara ayırdığı öğrencilerinden yeryüzü şekillerini gösteren basit maketler yapmalarını istemesi

Basitten Karmaşığa (Kolaydan Zora)

- İçeriğin basitten karmaşığa bir hiyerarşiyle oluşturulması ve öğrenmenin küçük adımlarla ilerlemesini ifade eder.
- Bu ilke göz ardı edilirse öğrencinin derse karşı oluşturduğu motivasyonu azaltacaktır.

Örnek: Öğrencilere çıkarma işlemi öğretmek isteyen bir öğretmenin önce tek, sonra çift basamaklı sayılarla yapılan çıkarma işlemi öğretmesi ve daha sonra eldeli çıkarmaya geçmesi

Yakından Uzağa

- Öğretim sürecinde, bireylerin yakın çevreyi daha iyi bilip, yakın zamanı daha iyi hatırlamalarının dikkate alınmasıdır.
- İçinde yaşanan çevre açısından incelendiğinde örnekler önce okul yaşantısı sonra uzak çevreden ele alınmalıdır.

Örnek: Bitki örtüsü konusu işlenirken önce öğrencinin sıklıkla gördüğü öğelerden başlanmalıdır. Ayrıca yakın tarihte olmuş olaylar daha önceki olaylara tercih edilmelidir.

Transfer

- Bilgi aktarımıdır. Bir yerde edinilen bir bilginin farklı bir durumda kullanılmasıdır.
- Öğrencilerin bir derste öğrendiği bir bilgiyi başka bir derste ya da günlük yaşamında kullanabilmesini gerektirir.

Örnek: Öğrencinin matematik dersinde öğrendiği bazı kuralları kimya dersinde de kullanması

Bilinenden Bilinmeyene

- Öğrencilere öğretilecek yeni bilgilerin, eski bilgilerden yola çıkılarak öğretilmesidir. Çocuğun ön bilgilerinden yola çıkarak bilinmeyene ulaşmadır.
- Yeni bilginin anlamlı olması eski bilgilerle olan ilişkisine bağlıdır. Bu sayede öğrencilerin hem yeni bilgiyi algılaması hem de bilgilerin kalıcılığının sağlanması daha kolay olur. Öğrencilerin ön bilgileri bu ilke için çok önemlidir.
- Yeni bir bilgi öğrenilmeden önce öğrenci ne biliyor sorusunun cevabı aranmalıdır.

Örnek: Bir öğretmenin çokgenlerde açı konusuna geçmeden önce öğrencilerin bildiği bir konu olan üçgende açı ile ilgili özellikleri hatırlatması ve yeni konuyu üçgende açı konusuyla ilişkilendirerek anlatması

Yaşama Yakınlık (Hayatilik)

- Öğretim sürecinin, öğrenenlerin yaşamında işe yarayacak şekilde tasarlanmasıdır.
- Öğretim hedeflerinin bireyin ve toplumun ihtiyaçlarına göre seçilmesi, içerikteki bilgilerin öğrencilerin günlük yaşamında karşılaşılabileceği ve hatta kullanabileceği türden bilgiler olması, bu ilke ile ilgilidir.
- Dersin giriş bölümünde öğretmen güdülemeyi sağlamak için konunun önemi ve konunun öğrenilmesi ile gerçek hayatta ne işe yaradığını açıklaması yaşama yakınlık ilkesi ile ilişkilidir.

Örnek: Okulda matematik dersinde dört işlem becerisi kazanan Ali'nin bildiklerini market alışverişi yaparken de kullanması. Sosyal bilgiler dersinde "bilinçli tüketici" konusunu işleyen bir öğretmenin TSE, garanti belgesi, son kullanma tarihi gibi hususları örnekler göstererek açıklaması ve ardından sınıfta küçük bir market modeli üzerinde öğrencilerin öğrendiklerini pekiştirmeleri

Aktüalite (Güncellik)

- Güncel bilgilerin öğretim sürecine dahil edilmesidir. Öğrencilerin günlük yaşamda karşılaştığı durumların sınıfa getirilerek, akademik bilgilerle eşleştirilmesi bu ilkenin temelini oluşturur.
- Programlarda belirli gün ve haftalara yer verilmesi de bu ilke ile ilgilidir.
- Güncel örneklerin kullanılması ile öğrencinin gerçek hayattan kopmaması sağlanmaya çalışılır.

Örnek: Bitki ve hayvan türleri konusunu işleyen bir öğretmenin dünya genelinde en son bulunan bitki ve hayvan türleri ile ilgili bir gazete

Somuttan Soyuta

- Piaget'nin bilişsel gelişim kuramı dikkate alındığında bilişsel alanda somut algılamanın soyut algılamadan daha önce olduğu görülür.
- Somuttan soyuta ilkesinde soyut kavramın yerine geçen bir nesne veya durum vardır.
- Soyut bir konunun öğretimi sırasında, kullanılan analoglarla öğrencinin somutlaştırılıp öğrencinin öğrenmesine fırsat verilir.
- Örneğin öğrencilere soyut gelen beyin kavramı ceviz analogu kullanılarak somutlaştırılır.

Örnek: İlköğretimin birinci kademesinde yer alan öğrencilere sayılar ve dört işlem becerisi öğretilirken abaküs veya sayı çubuklarının kullanılması.

Açıklık (Ayanilik)

- Öğretim sürecini iletişim süreci olarak ele aldığımızda iletmek istediğimiz mesajın anlaşılabilirliğini arttırmaya dönük yapılan tüm etkinlikler açıklık ilkesiyle ilgilidir.
- Açıklık ilkesini iki açıdan ele alabiliriz. Bunlardan biri; öğretmenin derste açık ve anlaşılır bir dil kullanmasıdır. İkincisi ise içeriğin anlaşılabilirliğini arttıran materyal kullanımına yer vermektir.
- Bir öğretmenin derste örnek vermesi birçok ilkeyi amaçlayarak verilebilir. Sorunun soruluş tarzı ile verilecek cevap değişecektir.

Örnek: Öğrencilerin konuyu daha iyi anlaması için verilen örnek açıklık ilkesi ile ilgilidir. Öğrencinin gelişimsel özelliklerine uygun örnek seçilmesi öğrenciye görelilik ilkesiyle ilgilidir. Soyut bir kavramın anlatılma yolu olarak analogi yaparak örnek kullanılmış böylece soyut kavram somutlaştırıldıysa somuttan soyuta ilkesi ile ilgilidir.

Ekonomiklik (Tasarruf)

- Öğretim sürecinde olabildiğince az maliyet, zaman ve emekle, olabildiğince çok iş yapmaktır.
- Öğretim etkinliklerinin her öğrenme birimi için optimum zaman ve maliyet gerektirecek, aynı zamanda birden fazla amaca hizmet edecek şekilde planlanmasıdır.
- » Not: Ekonomiklik ilkesine göre öğretim; zaman, maliyet, emek açısından tasarruflu olmalıdır. Bu ilkeye göre öğretimin bir taş ile birkaç kuş vurması beklenir. Ekonomiklik ilkesini temele alan bir öğretmenin öncelikli olarak yapması gereken iş, öğretim sürecini planlamasıdır.

Örnek: Bir öğretmen resim dersinde öğrencilere bazı materyallerden para yaptırmıştır. Daha sonra yapılan bu paraları matematik dersinde kullanmıştır.

Bütünlük

- Öğrenme öğretme sürecinde bireyin bir bütün olarak geliştiğinin dikkate alınmasıdır. Çocuğun hem bilişsel hem duyuşsal hem psikomotor gelişiminin sağlanmasıdır.
- Bu ilkenin gereği olarak öğretim ortamlarında tüm etkinlikler, materyaller, öğretmenin sınıf yönetimi modeli vs. gibi öğreneni etkileyecek her şey öğrenenin beden - zihin - duygu dengesini koruyacak şekilde seçilmelidir.

Örnek: İlköğretim programındaki tarih, coğrafya ve vatandaşlık derslerinin sosyal bilgiler adı altında birleştirilmesi ve öğretimin bu şekilde yapılandırılması

Tümdengelim

- Bireylerin bütünü daha kolay algılaması nedeniyle öğrenmelerin bütünden parçaya, genelden özele doğru sıralanmasıdır.

Örnek: Bir öğretmenin öğrencilerine öncelikle öğrenme modelleri hakkında genel bir bilgi vermesi daha sonra da farklı öğrenme modellerini anlatması

Tümevarım

- Öğretimde örneklerden, sorunlardan, olaylardan ve özel durumlardan başlayarak genel sonuçlara, kurallara ya da kanılara varılmasıdır.

Örnek: Matematik dersinde öğrencilerin farklı üçgenlerin iç açılarını hesaplayarak tüm üçgenlerin iç açılarının toplamının **180 derece** olduğunu genellemeleri

Otoriteye İtaat ve Özgürlük (Sosyallik)

- Bireyin hem bulunduğu ortamın kurallarına uyabilmesi hem de kendi kararlarını kendisinin alabilmesidir.
- Eğitimin öncelikli görevlerinden biri çocukların dengeli olarak sosyalleşmesidir.
- Eğitim kurumlarında bu amaca hizmet edecek etkinlikler düzenlenmelidir.

ÖĞRENME - ÖĞRETME KURAM VE MODELLERİ

YAPILANDIRMACILIK (OLUŞTURMACILIK)

- Yapılandırmacılık bilgi ve öğrenme ile ilgili, bilgiyi temelden oluşturmaya dayalı bir kuram ve doğrudan bilginin doğası ile ilgili bir kavramdır.
- Yapılandırmacılık, öğrencinin bilgiyi kendi bilgi sistemi içinde nasıl yapılandığıyla ilgilenir.
- Yapılandırmacılığa göre bilgi öğrenen tarafından üretilir. Bu nedenle bilişsel yapı kişiye özgüdür.
- Bu kuramda geleneksel anlayıştaki gibi belli disiplinler üzerinden aktarılan bilgiler yoktur. Birey bilgiyi kendi deneyimlerinden oluşturur. Bu nedenle bilgi subjektif ve bireyseldir. Buna bağlı olarak da "mutlak doğru" gibi bir bilgiden söz edilemez.
- Bireyin deneyimlerinin değişmesi durumunda bilgisi de değişebilir.
- Yapılandırmacılıkta bilgiye "evrensel gerçek" olarak değil de "işleyen hipotez" olarak bakılır.
- Yapılandırmacılık Piaget ve Vygotsky'nin zihinsel gelişim kuramları üzerine kurulmuştur.
- Öğrenmede bireyin bilgiyi yapılandırabilmesi için bazı temel kavramları kazanmış olması önemsenir.

- Yapılandırmacı kurama göre bireylerin birbirine bilgi aktarması söz konusu değildir. Başka bir deyişle **bir kişinin** zihnindeki bir yapı bir başkasına uymayacağı için, bilgi aktarımı olanaksızdır. Bu nedenle bireylerin bilgiyi kendisinin yapılandıracağı ortamlar oluşturulmalı, birinci elden yaşantılar sağlanmalıdır.
- Yapılandırmacı bir sınıf ortamında, öğretim, gerçek nesne veya gerçek durumlar üzerinden yürütülür.
- Öğrenciler mümkün olduğunca düşüncelerini söylemeye, keşfederek öğrenmeye özendirilir.
- Yapılandırmacı kurama göre öğrenme sürecinde merak uyandırma, öğrencilerin bilgiyi araştırma ve keşfetmeleri açısından çok önemlidir.
- Yapılandırmacılığı temel alan 5E modelinin aşamaları, yapılandırmacı bir öğretim sürecini örneklemektedir. Buna göre yapılandırmacı bir öğretim sürecinde; ön bilgilerin hatırlatılması ve merak uyandırma, araştırma ve keşfetme, çözümlenme ve derinleştirme, paylaşma ve yaşantıya uygulama adımları sırasıyla atılmalıdır.
- Yapılandırmacı kuramda süreç değerlendirme, ürün değerlendirmeye göre **daha çok** kullanılır.
- Birinci elden yaşantılar gezi, gözlem, deney vb. gibi sonucu öğrencinin kendisinin yorumlayacağı durumlardır.
- Öğretmen ve kitaplar birincil bilgi kaynağı değildir.
- İşbirlikli öğrenme becerilerinin geliştirilmesi de yapılandırmacı öğrenme kuramında önemsenir.

- Öğretim sürecinde işbirlikli öğrenme teknikleri uygulanarak öğrencilerin bireysel farkları avantaja dönüştürülür.
- Yapılandırmacı öğrenme ortamlarında, demokratik sınıf ortamı oluşturulması ve öğrenenlerde öğrenme motivasyonunun olması son derece önemlidir.
- Öğrenme süreci öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda seçim yapabilecekleri şekilde düzenlenir.
- Öğretim süreci ile ilgili kararlar yalnızca öğretmen tarafından değil, öğrencilerin ve öğretmenin ortak fikirlerine göre alınır.
- Sınıftaki her öğrenci kendi öğrenmesinden sorumlu tutulur ve kendi kendini değerlendirmesine izin verilir.
- Yapılandırmacı yaklaşımda sorun merkezli program tasarımları uygun görülür, çünkü sorgulama ve problem çözme önemlidir.
- Bu sorunların çözümü sırasında öğrenciler yapılandıkları bilgileri yeni durumlara uygulama fırsatı bulurlar.
- Yapılandırmacı bir sınıf ortamında öğretmen doğruyu öğreten, bildiklerini aktaran bir otorite değil; öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştırıcı, onların bilgilerini yapılandırmasını sağlayacak ortamlar oluşturan bir yardımcıdır.
- Yapılandırmacı kurama göre öğretimin değerlendirilmesi ürün odaklı değil; süreç odaklıdır.
- Yapılandırılmacılığa göre bilgi öznel; ezberlenemez veya transfer edilemez.

YAPILANDIRMACILIĞIN ÇEŞİTLERİ

Bilişsel Yapılandırıcılık (Piaget)

- Bilişsel yapılandırıcılık öğrenmeyi Piaget'nin zihinsel gelişim kuramıyla açıklar.
- Birey yeni karşılaştığı durumlar karşısında (dengesizlik durumunda) o durumla alakalı mevcut şemasını yoklar ve durumu mevcut şemasıyla açıklar (özümleme).
- Mevcut şemalar yeni durumu açıklamaya yetmediği takdirde var olan şemasını genişletir veya yeni bir şema kurar (uyum).
- Her iki yolla da birey dengeye kavuşmuş olur. Bu sayede bilgi yapılandırılır.

Sosyal Yapılandırıcılık (Vygotsky)

- Sosyal yapılandırıcılıkta öğrenmede kültürün ve dilin önemli olduğu savunulmuştur.
- Vygotsky insanın sosyal çevreyle etkileşiminin bilgiyi yapılandırmadaki önemine işaret etmiştir.
- Öğretmen öğrencinin yakınsal gelişim alanında bulunarak ona destek olmalıdır; çünkü öğrenci öğretmenin rehberliğinde, yalnız başına öğrenebileceğinden **daha fazla** bilgi öğrenir.

Radikal Yapılandırıcılık (Von Glasersfeld)

- Radikal yapılandırıcılık, öğrenme yaklaşımı geliştirmeye yönelik bir girişimdir.
- Bilgi, gerçek, doğru gibi köklü kavramların radikal değişimler geçirmesi gerektiğini savunmaktadır.
- Radikal yapılandırıcılıkta bilginin keşfedilmediği, bireyler tarafından yaratıldığı savunulur.
- Bu düşünceden hareketle de bilginin kaynağının dış dünya değil bireyin yaşantıları olduğu söylenebilir.

YAPILANDIRMACILIĞIN AŞAMALARI

Ön Öğrenmelerin Harekete Geçirilmesi

- Öğrencilerin ön koşul bilgilerine, hazırbulunuşluk ve güdülenmişlik seviyelerine bakılır.
- Çünkü öğrenci yeni öğreneceği bilgiyi ancak önceki bilgileriyle yapılandırabilir.
- Bu nedenle öğretim sürecinde öncelikle öğrencilerin mevcut bilgileri harekete geçirilir.

Yeni Bilginin Kazanılması

- Birey bilgiyi ezberlememeli, zihninde anlamca yapılandırmalıdır.
- Öğrenci önce bütünü görmeli, bütünü parçalarına ayırıp analiz yapmalı, sonra da sentez yaparak parçadan kendince anlamlı yeni bir bütün oluşturmalıdır.

Bilginin Anlaşılması

- Birey özümleme ya da uyumsama yaparak yeni bilgiyi anlamlandırmalıdır.

Bilginin Uygulanması

- Bireye, öğrendiği bilgileri transfer etme ve uygulama imkânı verilmeli ve bunun için gerekli ortamlar hazırlanmalıdır.

Bilginin Farkında Olma

- Birey, kazandığı bilginin farkında olmalı; yani kazandığı bilginin ne olduğunu, nerede işine yarayacağını bilmelidir.
- Öğretmen bu farkındalıkları kazandıracak etkinlikler düzenlemelidir.

Yapılandırmacı Yaklaşımda Bilginin Sınıfta Yapılandırılma Süreci

- Derse girişte öğrencilerin dikkati çekilmelidir.
- Öğrenciler cesaretlendirilip teşvik edilmelidir.
- Öğrencilerin ön bilgileri açığa çıkarılmalıdır.
- Öğrenciye açık uçlu sorular sorulmalıdır.
- Öğrencilere arkadaşlarıyla diyalog kurma fırsatı verilmelidir.
- Zengin öğrenme yaşantıları sunacak ortamlar hazırlanmalıdır.
- Öğrenciler iş birliği içinde problemleri inceleyebilmeli ve çözüm önerileri geliştirebilmelidir.

Yapılandırmacı Yaklaşımda Öğretmen

- Öğretmen sunum yapmak yerine öğrenme ortamı hazırlamalıdır.
- Öğrenmeyi bir süreç olarak görür.
- Öğretmeyi değil, öğrenmeyi önemser.
- Öğrenciyi iradeli, amaçlı ve sorumluluk sahibi bireyler olarak görür.
- Öğrenciyi sorgulamaya teşvik eder.
- Öğrencinin merak etme güdüsünü canlı tutar.
- İş birliğine dayalı öğrenmeyi destekler ve bu yönde öğrenme - öğretme ortamları hazırlar.
- Öğrencilerin yeni bilgiler oluşturmalarına fırsat tanır.

Yapılandırmacı Yaklaşımda Öğrenci

- Öğrenmede iş birliği söz konusu olduğu için öğrenci hem kendisinin hem de diğer bireylerin gelişimine katkıda bulunur.
- Öğrenci öğrenme sürecinde seçici, yapıcı ve etkindir.
- Öğrenmenin kontrolü bireydedir.
- Öğrenmeye öğretmeniyle birlikte yön verir.
- Öğrenci kendi kararlarını kendi alır.
- Öğrenci öğretmenle iletişim hâlinindedir, eleştirel düşünceye sahiptir, yapıcı sorular sorar.
- Öğrenci kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu üstlenir, nasıl daha iyi öğreneceğinin farkındadır.

Bilgi Kynakları

I. Kaynaklar

- İşlenmemiş ham veriler
- Doğrudan doğruya elde edilen bilgiler
- Maket - numunelerle elde edilen bilgi
- Uzmanlar
- Yaparak yaşayarak bilgiyi elde etme

II. Kaynaklar

- İşlenmiş veriler
- Bir aracı vasıtasıyla elde edilen bilgiler
- Öğretmen
- Kitaplar
- Ansiklopediler
- Dergiler

YAPILANDIRMACI YAKLAŞIMI TEMELE ALAN MODELLER

Öğrenme Halkası (3E)

Keşfetme

Bu aşamada öğrenciler minimum düzeyde yardım alırken kendi yöntemlerini kullanarak yeni bir durumu, yeni fikirleri, materyalleri araştırır ve inceler.

Kavram Tanıtımı

Araştırma esnasında keşfedilen örnekler ile ilgili kavramların kullanıldığı basamaktır. Öğrenciye farklı etkinlikler ve deneyimler yoluyla yeni kavramlar verilir.

Kavram Uygulaması

Bu basamakta öğrenciler öğrendikleri kavramı yeni ve farklı durumlar için uygularlar.

5E ÖĞRETİM MODELİ

1. Girme

Bu aşamada amaç öğrencilerin doğru cevabı bulmaları değil, konu ve kavramlar hakkında merak uyandırarak öğrencilerin değişik fikirler ileri sürmelerini ve soru sormalarını teşvik etmektir.

2. Keşfetme

Öğrencilerin dikkatleri çekilip gerekli motivasyon sağlandıktan sonra bu aşamada öğrenciler etkinliklerle yeni fikirler keşfetmek için birbirleriyle çalışırlar. Öğrencinin en aktif olduğu basamaktır.

3. Açıklama

Öğrenci problemin nasıl çözdüğünü problemi nasıl formüle ettiğini, problemin çözüm yollarının neler olduğunu ve nasıl transfer ettiğini ortaya koyar. Öğrenci bunu tek başına gerçekleştiremeyebilir. Bu yüzden öğretmen ipuçları verir.

4. Derinleştirme

Bu aşamada öğrenciler daha önceki aşamalarda elde ettikleri bilgileri veya problem çözme yaklaşımlarını yeni olaylara, problemlere ve günlük hayata uygularlar.

5. Değerlendirme

Bu aşamada, öğrencilerin eğitimsel etkinlikleri gerçekleştirme süreci tüm boyutları ile öğretmen tarafından değerlendirilir. Bu aşamada öğrenciler yeni edindikleri bilgilerini ve becerilerini değerlendirerek bir sonuca ulaşırlar.

7E ÖĞRETİM MODELİ

1. Teşvik Etme

Öğrencilerin hazırbulunuşlukları ve ne hakkında düşündükleri tespit edilir. Öğrencilerin konuya karşı ilgilerini çekilmeleri sağlanır.

2. Keşfetme

5E modelinin ilk aşaması olan "Keşfetme" basamağı ile aynıdır.

3. Açıklama

Öğrenciler yaptıkları gözlem ve kayıtlara dayanan bulguları da göz önüne alarak kendi tanım ve ifadeleriyle kavramları açıklamak için teşvik edilir.

4. Genişleme

Öğrenciler öğrendikleri kavram, beceri veya problem çözme yaklaşımını yeni veya benzer durumlara uygularlar.

5. Kapsama Alma (İlişkilendirme)

Sahip olunan kavram ve açıklamaları diğer konu ve ünitelerle ilişkilendirir.

6. Değiştirme

Öğretmen öğrencilere grup tartışması yoluyla kavramlar hakkında bilgi paylaşımı yaptırır.

7. İnceleme / Sınama

Bu aşamada öğretmen, yeni kavram ve becerileri uygulayan öğrencileri inceleyerek bilgi ve becerilerini ölçer ve davranış değişikliklerinin sebeplerini açıklamaya çalışır.

İŞBİRLİKLİ ÖĞRENME (KUBAŞIK ÖĞRENME)

- İşbirlikli öğrenme temelinde bir grup çalışmasıdır.
- İşbirlikli bir grup çalışmasında öğrenciler birbirinin öğrenmesinden sorumludur ve öğrenciler heterojen gruplarda, "birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için" görüşüne uygun çalışırlar.

İşbirlikli Öğrenmenin İlkeleri ve Özellikleri

- Öğrencilerin ortak bir amaç doğrultusunda çalışması olumlu bağlılığı geliştirir. (Grubun başarısı bireyi, bireyin başarısı grubu başarılı kılar.)
- İşbirlikli öğretimde kişisel sorumluluğun anlamı; grup üyelerinden birinin hazırladığı malzemenin, tüm grubun başarısı için olduğunu bilmesidir.
- Bireysel çalışma değil, grup çalışması söz konusudur. Heterojen olması gereken gruplarda **en az 2, en çok 6 kişi** olmalıdır.
- Öğretmen rehberdir, gruptaki üye sayısına ve kimin hangi grupta olacağına karar verir.
- Öğrencilerin psikososyal ve duyuşsal (empati, paylaşma, yardımlaşma, olumlu bağlılık) gelişimlerine katkıda bulunur.
- Sınıfın fiziksel özelliği (oturma düzeni) öğrenciler arasındaki iş birliğini geliştirme amacıyla küme oturma düzenine dönüştürülür.

- Öğrencinin hoşgörülü olmasını, konuları tartışmasını, fikirlere saygılı olmasını ve demokratik yaşam alışkanlıklarının gelişmesini sağlar.
- İşbirlikli öğrenmede öğrencilerin yetenek, cinsiyet, başarı ve kişisel özellikler bakımından heterojen (farklı özellikte) gruplar belirlenmelidir.
- Düşük yetenekli ve öğrenme güçlüğü olan öğrencileri öğrenme sürecine katar ve **daha üst** düzey öğrenme becerilerini kazandırır.
- Sınıfta, yarışmayı ortadan kaldırdığı için başarı ve başarısızlık grubun tüm üyelerince paylaşılır.
- Öğrenciler arasında iş birliğini ve etkileşimi sağlamak için planlı çalışmak gerekir.
- Grup içerisinde iş birliği, sorumluluk, paylaşma gibi değerleri geliştirir.
- Öğrencilerin öğrenmeye güdülenmelerini ve dikkatlerini sürdürmelerini sağlar.
- Öğrencilere empati yapabilme olanağı sağlar.

Bir Grup Çalışmasının İşbirlikli Çalışma Olabilmesi İçin Taşınması Gereken Özellikler

1. Yüz Yüze Etkileşim

- Grup üyelerinin birbirlerinin çalışmalarını (destekleyici etkileşim) desteklemesi, dönüt verip düzeltme yapması, birbirlerinin çalışmalarıyla ilgili tartışma yapmasıdır.

2. Olumlu Bağlılık

- Grup üyelerinin birlikte çalışmaya teşvik edilmesi, materyalleri ve kaynakları ortak kullanıp, ortak bir amaç ve ortak bir ödül için çalışmalarınıdır.

3. Grup Ödülü

- Grubun başarısının bireysel başarı kadar önemli olması dolayısıyla grup üyelerinin ortak bir ödül almasıdır.
- İşbirlikli öğrenmede bireyler kendi başarıları için grubu başarılı yapmak zorundadır.

4. Bireysel Değerlendirilebilirlik

- Grup başarısının tek tek bireylerin öğrenmesine bağlı olmasıdır.

5. Sosyal Beceriler

- Öğrencilere kişiler arası ilişkilerin nasıl olması gerektiği öğretilmeli, uygulamalar sırasında bunların üzerinde durulmalıdır.

6. Grup Sürecinin Değerlendirilmesi

- Grup etkinliğinin sonunda grup üyelerinin hangi davranışlarının katkı getirip getirmediğinin, hangi davranışlarının sürmesi, hangilerinin değişmesi gerektiğinin belirlenmesidir.

7. Eşit Başarı Fırsatı

- Öğrencilerin başarı durumuna bakılmaksızın eşit derecede gayret etmeleri ve her öğrencinin katkısının değerlendirilmesidir.
- İşbirlikli öğrenmede gruplar oluşturulurken bireysel farklılıklara dikkat edilerek heterojen gruplar oluşturulur. Amaç bireylerin kendinden farklı olan bireylerle de iletişim kurabilmesini ve onun yeteneklerinden yararlanmasını sağlamaktır.
- Bununla birlikte işbirlikli gruplarda grup üyelerine çeşitli görevler verilerek, her öğrencinin grubu için çabalaması sağlanır.
- Ayrıca görevlerin dağıtılması sırasında bir lider seçilmez. Bu sayede liderliğin grup üyeleri arasında paylaşılması sağlanır. Bu süreçte öğretmenin görevi, gözlem yapıp dönüt vermektir.

Öğrenme Gruplarının Oluşturulması

Yapay Öğrenme Grubu

- En belirgin özelliği, grubun, grup üyelerinin ilgi ve istekleri göz önünde bulundurulmaksızın birlikte çalışmak üzere oluşturulması ve en başarılıdan başarısız doğru sıralanmak suretiyle bireysel olarak değerlendirileceklerine inanmalarıdır.
- Böyle bir grupta grup üyeleri birbirine güvenmezler. Birbirini yanlış yönlendirir ve bilgiyi paylaşmaktan kaçınabilirler.

Geleneksel Öğrenme Grubu

- Grubu üyelerin kendi istekleri doğrultusunda birlikte çalışmak üzere öğrenciler tarafından oluşturulur.
- Küme amacından, çok bireyin amacı vardır. Küme içerisinde bireysellik hakimdir.
- Küme çalışmasında grup üyeleri birbirine bağımlı değildir. Aralarında olumlu bir bağımlılık oluşturma şartı yoktur.
- Bazı üyeler kendilerine düşen görevleri yerine getirmeksizin, kurnazca grubun başarısından yararlanmaya çalışabilirler.

İş Birliğine Dayalı Öğrenme Grubu

- Ortak öğrenme amaçlarını gerçekleştirmek ve elde edilen verimden tüm üyelerin yarar sağlaması esasına dayanan öğrenme grubudur.
- Böyle bir grupta, grup üyeleri öğrenilecek materyali anlama ve **daha fazla** çalışma hususunda birbirini teşvik eder, konuları aralarında tartışarak bilgi paylaşımını sağlarlar.
- Bütün üyelerin öğrenmesi ve diğerlerinin öğrenmesine katkı sağlaması esas olduğu için bireysel performans düzenli biçimde kontrol edilir.
- Hiçbir üyenin çaba sarfetmeksizin grup başarısından yararlanmasına izin verilmez.
- Sonuçta elde edilen verim grup üyelerinin bireysel performansının toplamından büyüktür.
- Bütün üyeler, bireysel çalışmaları hâlinde elde edebilecekleri verimin **daha fazlasını** böyle bir grup çalışmasıyla elde edebilirler.

İşbirlikli Öğrenme Teknikleri

1. Öğrenci Takımları - Başarı Bölümleri (Timleri) Tekniği

- Öğrenciler heterojen bir şekilde gruplara ayrılır. Her gruba bir konu verilir. Hangi grup çalışmasının yapılacağı belirlendikten sonra grup çalışması yapılırken her öğrenciye bireysel test verilir.
- Öğrenciler aldıkları puana göre başarı sırasına dizilir. Bireysel başarılar toplanarak grup başarısı bulunur, en başarılı gruba ödül verilir.

2. Ayrılıp Birleşme Tekniği

- Öğrenciler heterojen gruplara ayrılır. Konu grup üyesi kadar küçük parçalara ayrılır.
- Her grupta aynı konuyu çalışanlar kendi gruplarından ayrılıp yeni gruplar oluştururlar. Bu gruplar çalıştıktan sonra kendi gruplarına geri dönüp arkadaşlarına konuyu öğretirler. Grup üyeleri tüm konuları öğrendikten sonra sınav yapılır, sonuçlar bireysel olarak değerlendirilir.

3. Grup Araştırması

- Bu teknikte önce öğretmen konuyu tüm gruba sunar.
- İlgili konular belirlenip, 2 - **6 kişilik** gruplar oluşturulur. Kümeler kendi içinde planlama yapıp konuya hazırlanırlar. Her küme sınıfta sunu yapar.
- Grupların sınıf çalışmalarına katkısı, öğretmen ve öğrenciler tarafından değerlendirilir.

4. Takım - Oyun - Turnuva Tekniği

- Öğrenciler küçük heterojen gruplara ayrılır. Gruplar arası yetenek ve cinsiyet dengesi gözetilmelidir. Öğretmen hedef konuyu sunar ve öğrencilere çalışma amaçlarını belirtir. Gruplar bunlarla çalışıp turnuvaya hazırlanır.
- Turnuvalara grupları temsilen her turnuvada **bir kişi** katılır (Turnuvadan turnuvaya bu konu değiştir.). Gruplara kısa cevaplı sorular yöneltilir. Temsilcilerin aldıkları puanlar grup puanına eklenir. En yüksek puanı toplayan grup birinci olur.

6. Takım (Ekip) Destekli Bireyselleştirme

- Öğrenciler heterojen gruplara ayrılır. Öğretmenin gruplara verdiği öğrenme konuları tüm öğrenciler bireysel öğrenmeye çalışır. Öğretmenin uyguladığı izleme testi sonuçlarına göre konuyu eksik öğrenen öğrencilere takım arkadaşları destek verir.
- Takım arkadaşlarının desteğiyle tekrar sınava giren öğrencilerin toplam puanını grup başarısını belirler.

7. Karşılıklı Sorgulama

- Öğretmen konuyu anlatır ve öğrencilerini gruplara ayırır. Grup üyelerinin birbirlerine konu ile ilgili soru sormalarını, cevap vermelerini ister ve öğrencilere yönlendirici ipuçları vererek onların konu hakkında derinlemesine düşünmelerini sağlar. Ders sonunda gruplar çalışmalarını sınıfta paylaşırlar.

8. Birlikte Öğrenme

- Öğrenciler heterojen kümelere ayrılır. Her kümeye tamamlaması için bir proje verilir. Her ekip üyesi kendi yeteneklerine uygun olan bölüm üzerinde çalışır. Bu sayede öğrencilerin güçlü yönleri daha da geliştirilirken bir taraftan da gruptaki diğer kişilerin öğrenmeleri geliştirilir. Her ekip üyesi çalıştığı bölümle ilgili kaynakları ve materyalleri toplamaktan sorumludur. Değerlendirme yapılırken her öğrenci aynı puanı alır.

9. İkili denetim

- Öğrenciler dörder kişilik heterojen gruplara ayrılır. Daha sonra ikişerli olarak öğrenmenin gruba verdiği soruları, çalışma yapraklarını cevaplarlar.
- Hem soruları birlikte cevaplayan ikili hem de gruptaki diğer ikili birbirinin cevaplarını denetler, inceler..

10. İş Birliği - İş Birliği

- Sınıfta heterojen gruplar oluşturulur. Her bir gruba farklı konu verilir. Her üye kendi konusuna çalıştıktan sonra grup içinde konularını anlatır ve ardından bu konular tüm sınıfa sunulur. Süreç sonunda öğretmen bütün konuları kapsayan bir test yapar. En yüksek puanı alan grup en başarılı gruptur.

PROBLEME DAYALI ÖĞRENME (JOHN DEWEY)

- Bu yöntemde öğrencilerin günlük yaşamlarında veya meslek yaşamlarında karşılaştabilecekleri problemleri baz alarak, bireylerin bu sorunlara çözüm bulmalarını sağlamak, böylece genellemelere ulaştırmak amaçlanmıştır.
- Probleme dayalı öğrenme öğrencinin tam anlamıyla aktif olmasına dayanır.
- Öğrenciler veri toplayabilmek için sınıf dışı tekniklerden yararlanabilirler.
- Öğretmenin görevi ise, bilgi vermek değildir. Öğretmen sadece öğrencilere rehberlik eder, onları kaynaklara yönlendirir ve süreç içinde bir danışman rolü üstlenir.
- Problem çözme yönteminde öğrenciler bilimsel yöntemi kullanarak birer bilim insanı gibi çalışırlar.
- Bu yöntemde öğrencilerin bilimsel yöntemi kullanma ve eleştirel düşünme başta olmak üzere üst düzey düşünme becerileri gelişir.
- Daha çok buluş ve araştırma - inceleme stratejisiyle kullanılır.
- Bilişsel alanın analiz, sentez ve değerlendirme düzeylerinde davranış kazandırılır.
- Öğrenciler problemin çözümüne bilimsel yöntemlerle ulaşmalıdır.
- Problemi çözmek için tek bir yol değil en iyi yol vardır.
- Öğrenciler problem çözme basamaklarını kullanarak, problemlili duruma çözüm ararlar.

Probleme Dayalı Öğrenmenin Basamakları

1. Problemin Hissedilmesi (Farkına Varılması)

- Bu aşamada öğrencinin verilen senaryo içindeki problemlili durumun hangisi olduğunu anlayabilmesi beklenir.
- Öğrencinin fark edememesi durumunda öğretmen rehber olmalıdır.

2. Problemin Tanımlanması

- İlk aşamada fark edilen problem bu aşamada tanımlanıp netleştirilir.

3. Hipotez Kurma

- Bu aşamada probleme ait geçici çözüm yolları önerilir.

4. Veri Toplama

- Geçici çözüm yolları yazıldıktan sonra, çözüme ilişkin bilgi edinilir. Kaynak tarama, uzmanlarla görüşme yapma, gözlem yapma veri toplamak için kullanılacak tekniklerin başında gelir.

5. Verilerle Hipotezlerin Karşılaştırılması

- Araştırmalar sonucunda elde edilen bilgilerle başlangıçta öngörülen geçici çözüm yolları karşılaştırılır ve bazı hipotezler elenir.

6. Problemin Çözülmesi

- Elde kalan hipotezlerle problemin çözümüne gidilir.

7. Sonuç ve Rapor

- Toplanan veriler ve problemin çözümü göz önüne alınarak genellemeye ulaşılır.
- Sonuç raporlaştırılır.

Yapılandırılmış Problemler

- Amacı açık olarak bellidir.
- Problem cümlesi net olarak ifade edilmiştir.
- Genellikle tek çözüm yolu vardır.
- Çoğunlukla problemin sonucu önceden belirlenmiştir.
- Değerlendirme ölçütleri kesin sayılabilir.

Yapılandırılmamış Problemler

- Amacı net değildir.
- Problem cümlesi genellikle yoruma açıktır.
- Birden fazla çözüm yolu vardır.
- Bazen çözümünde ortak karara varılamayabilir.
- Değerlendirme ölçütleri kesin değildir.

Problem Senaryolarının Genel Özellikleri

- Uygulanabilir olmalı ve birden çok çözüm yolu barındırmalıdır.
- Seçilen problem, öğrencinin ilgisini çekmeli ve onu harekete geçirmelidir. Bu sebeple problemin gerçek hayatla bağlantılı olması gerekir.
- Öğrencilerin her aşamada kendi fikirlerini belirtmelerine elverişli olmalıdır.
- Problem iş birliğine uygun olmalıdır.
- Problem, öğrenciler tarafından alt problemlere indirgenebilir bir özellik taşımalıdır.
- Öğrencinin önceki bilgileriyle bağlantılı ve onları destekler nitelikte olmalıdır.
- Problem, değişik bakış açılarını ortaya çıkarmalıdır.
- Öğrenilecek konularla veya bilgilerle bağlantı kurmak için köprü vazifesi görmelidir.
- Yapılandırılmamış olmalıdır.

Probleme Dayalı Öğrenmenin Yararları

- Bireylere bilimsel tutum kazandırır.
- Öğrenci merkezlidir.
- Yaparak yaşayarak öğrenme temellidir.
- Bilgilerin kalıcılığı fazladır.
- Öğrenciler bilgiye ulaşmanın yollarını öğrenirler.
- Öğrencilerde problem çözme, karar verme, sorgulama, eleştirel düşünme, yaratıcı ve yansıtıcı düşünme becerilerini geliştirir.
- Tüm konu ve hedef düzeylerinde uygulanması mümkün olmayabilir.
- Değerlendirilmesinde zorluklar yaşanabilir.
- Zaman alıcıdır. Kalabalık gruplarda uygulanması zordur.
- Öğrencinin sürekli aktif olması, yorgunluk veya bıkkınlığa sebep olabilir.
- Ön koşul öğrenmeleri iyi olmayan öğrenciler sonuca ulaşamayabilirler.
- Her öğrenci istenen sonuca ulaşamayabilir.

Problem Çözümünü Etkileyen Bireysel Faktörler

Zeka: Bireyin zeka düzeyi ile problem çözme yeteneği arasında doğru orantı vardır.

Güdülenme: Problemi çözmeye güdülenmiş bireyler problem çözmede daha başarılıdır.

İşleve Takılma: Problem çözümünde belirli kalıplara takılan bireyler problemi çözmede daha başarısızdırlar. Bu noktada yaratıcılık yeteneği güçlü olan bireylerin problem çözmede daha başarılı oldukları bilinmektedir.

Tepki kurulumu: Bir problemi çözmek için bireyin kendinde var olan otomatik tepkilerle hareket etmesi başarılı sonuçlar vermiyorsa gerektiğinde bunları değiştirmeyi yani yeri geldiğinde yeni şemalar oluşturmayı başarabilmelidir.

Muhakeme: En çok düşünme gerektiren problemler karşılaştırma gerektirenleridir. Seçenekler arasında hızla karşılaştırmalar yapabilen bireyler, problem çözmede daha başarılıdırlar.

Probleme Dayalı Öğrenmede Öğretmenin Görevleri

- Problem senaryosunu hazırlayıp öğrencileriyle paylaşır.
- Öğrencilerine yararlanabilmeleri için kaynak önerisinde bulunur.
- Öğrencilerine problem çözmenin her safhasında rehberlik eder.
- Kullanılacak değerlendirme formlarını hazırlar ve öğrencilerle paylaşır.
- Değerlendirme aşamasında çalışmalara katılır.

Probleme Dayalı Öğrenmede Öğrencinin Görevleri

- Problemin farkına varır ve tanımlayıp sınırlandırır.
- Problem durumuyla ilgili araştırma yapar ve bilgi toplar.
- Problem durumunun çözümüne yönelik denenceler (hipotezler) geliştirir.
- Denenceleri (hipotezleri) test eder.
- Ortaya çıkan sonucu değerlendirir.
- Öğrenciler iş birliği yapar.

PROJE TABANLI (TEMELLİ) ÖĞRENME

- Proje yönteminde öğrencilere üzerinde inceleme ve araştırma yapabilecekleri, günlük yaşamlarında karşılaşılabilecekleri problemler verilir.
- Problemin çözümü sınıf ortamında bir eser, iş veya ürün olarak ortaya konulur. Proje konusu ilgi çekici, zevkli ve eğlenceli olmalıdır.
- Projeler farklı çözüm yollarıyla sonuçlanabilecek esneklikte olmalıdır.
- Öğrencilerin öğrenme hızının sürece etkisi azdır.
- Proje yöntemi geleneksel yöntemin aksine belli bazı kavram ve ilkeler üzerinden, günlük yaşamla ve diğer disiplinlerle bağ kuran, uzun vadeli çalışma gerektiren bir yöntemdir.
- Yeni bir konunun öğretilmesinden ziyade öğretimi zenginleştirmek için kullanılır. Ayrıca bu yöntemde öğrenciler proje konularını kendileri seçer.
- Proje yönteminde öğrenciler bilimsel yöntemi kullanarak problemlerin çözümüne ulaşırlar. Bu doğrultuda sınıf içi ve dışı teknikler kullanılır.
- Projeler bireysel olabileceği gibi grup çalışması şeklinde de olabilir.
- Proje görevi öğrenciler tarafından bir çalışma takvimine dayalı zaman planlaması içinde gerçekleşir.
- Projeler portfolyo uygulamasıyla değerlendirilmeli ve rubriklerden yararlanılmalıdır.

Proje Yönteminin Aşamaları

1. Hedeflerin belirlenmesi
2. Yapılacak işin ya da ele alınacak konunun belirlenip tanımlanması
3. Takımların oluşturulması
4. Sonuç raporunun özelliklerinin ve sunuş biçiminin belirlenmesi
5. Çalışma takviminin oluşturulması
6. Kontrol noktalarının belirlenmesi
7. Değerlendirme ölçütlerinin ve yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi
8. Bilgilerin toplanması
9. Bilgilerin örgütlenip raporlaştırılması
10. Projenin sunulması

Proje Konusu Seçilirken Dikkat Edilmesi Gereken Özellikler

- Hedef davranışları kazandırıcı nitelikte olma
- Öğrencilere çeşitli projeler yoluyla sorunları çözebilme olanağı sunma
- Gerçek hayatla ilişkili olma
- Üst düzey zihinsel becerileri geliştirmeye katkı sağlama
- Öğrencinin dikkatini çekip onu güdüleyebilme
- Disiplinler arası düşünme becerisini geliştirme
- Öğrencinin bilişsel düzeyine uygun olma
- İlgil, yetenek ve yaratıcılığın ortaya çıkmasını sağlayacak nitelikte olma

Proje Tabanlı Öğrenmede Değerlendirme

- Değerlendirme yapılırken süreç ve ürün birlikte ele alınır.
- Tümel değerlendirme sistemi kullanılır.
- Hem öğretmenin hem de öğrencinin kendini değerlendirmesi söz konusudur.
- Değerlendirmede çeşitli formlar bulunur. Bunlar:

- » Proje portfolyoları
- » Gözlemler
- » Proje günlüğü
- » Grup değerlendirme
- » Sunumlar
- » Öz değerlendirme
- » Öğrenci gözlem formları
- » Rubrikler
- » Proje tasarımları
- » Proje değerlendirme formları

Proje Tabanlı (Temelli) Öğrenmenin Yararları

- Kalıcı öğrenmeler sağlar.
- İlgil, motivasyon, özgüven, bilimsel tutum gibi duyuşsal özellikleri artırır.
- Öğrencilerin kişisel sorumluluk duygusunu geliştirir.
- Öğrenciler iş birlikli çalışma becerisi geliştirir.
- Bilimsel yöntem, problem çözme, eleştirel düşünme, analitik düşünme, yansıtıcı düşünme, yaratıcı düşünme, karar verme ve sorgulama becerisi kazandırır.
- Analiz, sentez ve değerlendirme düzeyinde davranış kazandırır.

Proje Tabanlı Öğrenmenin Sınırlılıkları

- Projeyi her konuda ve hedef düzeyinde uygulamak mümkün olmayabilir.
- Geleneksel öğretime göre masraflı ve zaman alıcıdır.
- Kalabalık sınıflarda uygulanması zordur.
- Öğretmenin yükünü arttırır.
- Öğrencilerin hedeften sapma riski yüksektir.
- Projenin fiziksel boyutları eğitsel boyutlarından daha baskın olabilir.
- Öğrencilere ilginç gelecek proje konuları bulmak zor olabilir.

BEYİN TEMELLİ ÖĞRENME

- Hebb ve Caine & Caine tarafından geliştirilmiştir.
- Beynin yapısına ve işlevine dayanan bir öğrenme kuramıdır.
- Beyin temelli öğrenmeye göre öğrenme karmaşık bir iştir.
- Sosyal etkileşim, grupla keşfetme, bireysel arayış ve derin düşünme öğrenme için gereklidir.
- Beyin paralel işlemler yürütebileceği için, öğretmenler öğrencilere karmaşık ve etkileşimli etkinlikler uygulamalıdır.
- Beyin temelli öğrenmenin uygulanacağı bir sınıf ortamında, tematik, bütünleştirici, iş birliğine dayalı ve bireyselleştirilmiş projelere ağırlık verilir.

- Hebb'e göre;
  - » Beyindeki sinirsel bağlantılar öğrenmede rol oynar.
  - » Bu sinirsel ağ, duyuyla edindiğimiz deneyimlerle şekillenir.
  - » Çevredeki her durum karmaşık bir beyin hücresi grubunu uyarır.
  - » Çevreden alınan uyarıcılar sinir hücrelerini aktive eder.
  - » Her bir yeni öğrenme yeni hücre grupları oluşturur.
  - » Farklı bilgiler birbiriyle örgütlendiği zaman hücre grupları arasında ilişki kurulur.

Beyin Temelli Öğrenmenin İlkeleri

- Her beyin tek ve benzersizdir.
- Beyin paralel bir işlemcidir.
- Öğrenme, fizyoloji ile ilgilidir.
- Beyin, parça ve bütünü aynı anda işler.
- Öğrenme, hem çevresel algıyı, hem odaklanmış dikkati gerektirir.
- Öğrenme, bilinç ve bilinç dışı süreçleri içerir.
- Öğrenme; teşvik ile zenginleşir, tehditle engellenir.
- Anlam arayışı içseldir.
- Örüntü oluşturmada duygular önemlidir.
- Uzamsal bellek ve mekanik bellek olmak üzere iki tür bellek vardır.

ÇOKLU ZEKÂ KURAMI (GARDNER)

- Gardner tarafından geliştirilmiştir.
- Zekânın doğuştan gelen sabit ve tekil bir özellik değil de, değişime ve gelişime açık çoklu bir özellik olduğunu savunur.
- Gerçek yaşamda birçok özelliğin zekâ alanlarını etkilediğini savunan araştırmacılar tarihsel, kültürel, ailesel ve coğrafi faktörlerin zekâ alanlarının gelişimini etkilediğini belirtirler.

Çoklu Zekâ Kuramının Temel İlkeleri

- İnsanlar çok farklı zekâ türlerine sahip olarak dünyaya gelir.
- Zekâ boyutları arasında dinamik bir yapı söz konusudur.
- Her insanın farklı **bir kişiliği**, karakteri ve zekâ profili vardır.
- Kültür, kalıtım ve inançlar zekâ gelişimi üzerinde etkilidir.
- Her insan kendi zekâsını geliştirme yeteneğine sahiptir.
- Şu anda bilinenin dışında farklı zekâ türleri de olabilir.
- Her insan zekâ alanlarının tümüne az da olsa sahiptir.
- Bir zekâ alanının kullanımı esnasında diğer zekâ alanlarından da faydalanılabilir.

- Her zekâ türü önemli ve değerlidir.
- Farklı etkinliklerle çeşitli zekâ alanlarına uygun öğrenme etkinlikleri geliştirilmelidir.

Çoklu Zeka Kuramını Etkileyen Faktörler

Kaynak (Olanak) Faktörü

- Potansiyel zekâ alanları olanaklar sağlanabildiği ölçüde geliştirilebilir ve güçlendirilir. Kısıtlı ve yetersiz durumlarda, zekâ alanlarının gelişmesi mümkün olmamaktadır.

Coğrafi (İklimsel) Faktör

- Yaşanılan doğal çevrenin iklim, fauna ve florasının zekâ alanlarının gelişiminde önemli ölçüde olumlu ya da olumsuz etkileri olmaktadır.

Tarihsel (Kültürel) Faktör

- Okul kültüründe benimsenen programların içerikleri öğrencilerin zeka alanlarının gelişiminde önemli ölçüde etkili olmaktadır.

Ailesel Faktörler

- Ailenin istem yönlendirme ve deneyimleri, ideal ve kabulleri bireylerin zeka alanlarının olumlu - olumsuz gelişiminde önemli ölçüde etkili olmaktadır.

Durumsal Faktörler

- Genetik faktörler, döllenme, doğum öncesi, doğum sonrası yaşanan ortamlardaki sosyal olanaklar ve durumlar zekâ alanlarının gelişiminde olumlu - olumsuz etkili olmaktadır.

Çoklu Zekâ Alanları Ve Özellikleri

Sözel - Dilsel Zekâ

- Sözel zekâ, sözcükleri hem sözlü hem de yazılı olarak etkili biçimde kullanma becerisidir.
- Bu kullanma becerisi tek bir dile ait olabileceği gibi birden çok dile de ait olabilir.

Meslek: Öğretmen, gazeteci, yazar, şair, çevirmen, avukat, romancı, edebiyatçı, oyun yazarı, yayıncı, hatip, komedyen

Eylem: Görüş, formüle et, yeniden ifade et, tartış, makale yaz, tanımla, listele, sunu yap, slogan bul, röportaj yap

Ders: Türkçe, yabancı dil, dil bilgisi, sosyal bilgiler

Ders Dışı: Dil kulübü, okul gazetesi, yıllık, kütüphane, hikâyeler, dergiler, çizgi roman, kelime oyunları, senaryo yazma

Bireylerin Özellikleri

- Dinleme becerileri yüksektir.
- Hafızaları çok iyidir.
- İyi bir kelime hazinesine sahiptir.
- Kelime oyunlarını sever.
- Sözel olarak iyi iletişim kurar.
- İyi bir fıkra anlatıcısıdır.
- Yazmaktan hoşlanır.
- Kitaplarla iç içedir.
- Düşüncelerini kolayca ifade edebilir.
- Okuduklarını rahatlıkla anlayıp özetler.

Mantıksal - Matematiksel Zekâ

- Sayıları kullanma, problem çözme, akıl yürütme yollarını kullanma, hipotez kurma, düşünceler arasındaki ilişkileri anlama yeteneklerini kapsar.
- Düşünme becerisi gerektiren deneyler de bu zekâ alanı kapsamındadır.

Meslek: Bilim adamı, mühendis, bilgisayar programcısı, istatistikçi, yargıç, mucit, matematikçi, muhasebeci, eleştirmen, ekonomist, satın alma görevlisi

Eylem: Tahmin et, uygula, karşılaştır, hipotez kur, problem yaz, şifrele, sınıfla, çözümlerle, hesaplama, keşfet, dene

Ders: Matematik, hayat bilgisi, fen bilgisi

Ders Dışı: Bilgisayar kulübü, ölçme birimi, legolar, hesap makineleri, bilmeceler, bulmacalar, strateji oyunları

Bireylerin Özellikleri

- Zihinsel işlemleri kolayca yapar.
- Matematik oyunlarından zevk alır.
- Kategorileri, ilişkileri fark eder, açıklar.
- Soyut ve kavramsal düşünebilir.
- Bilgiler arasında bağlantı kurar.
- Sebep - sonuç ilişkilerini kolayca anlar.
- Rakamlarla ilgili işlemleri yapmaktan hoşlanır.
- Miktar tahminleri yapar.
- Hipotezler kurup kurdukları hipotezleri test eder.
- Muhakeme yetenekleri gelişmiştir.

Müziksel - Ritmik Zekâ

- Duyguların algılanmasında ve aktarılmasında müziği bir araç olarak kullanma yeteneğidir.

Meslek: Kompozitör, müzik öğretmeni, besteci, bando elemanı, şarkıcı, söz yazarı, müzik aleti yapımcısı, ses sanatçısı, müzik eleştirmeni

Eylem: Beste, kaydet, şarkı sözü yaz, ritim tut, mırıldan, şarkı söyle, nota yaz

Ders: Müzik, drama

Ders Dışı: Bando, orkestra, koro, gitar kulübü, aerobik, şarkılar

Bireylerin Özellikleri

- Şarkıların melodilerini hatırlar.
- Ders çalışırken farkında olmadan tempo ve ritim tutar.
- Çevresindeki seslere karşı aşırı duyarlı ve hassastır.
- Herhangi bir müzik aletini çok iyi çalar.
- Müzik dinleyerek çalışmayı sever.
- Ritmik konuşur ya da hareket eder.

- Öğrendiği şarkıları sınıfta söyler.
- Farkında olmadan mırıldanır.
- Bir şarkının notalarını ve makamını ayırt eder.

Görsel - Uzamsal Zekâ

- Üç boyutlu bir nesnenin şekil ve görüntüsünü hayal edebilme ya da başka bir deyişle dünyayı doğru anlama ve algılama üzerine gördüklerini yansıtabilme yeteneğidir.

Meslek: Kaşif, mimar, mühendis, tasarımcı, heykeltıraş, gemici, satranç uzmanı, gezgin, fotoğrafçı, ressam, dekoratör, pilot

Eylem: Çiz, hayal et, şekil ver, inşa et, resmini yap, örnekle, boya, düzenle, görsel ayrıntı, hatırla

Ders: Sanat, resim, iş - teknik, fen bilgisi

Ders Dışı: Satranç kulübü, fotoğrafçılık, resim kursu, el sanatları, koleksiyonlar, legolar, haritalar, posterler/afişler

Bireylerin Özellikleri

- Harita, tablo ve diyagramları kolay okur.
- Görsel sunuları tercih eder.
- Arkadaşlarına oranla **daha çok** hayal kurar.
- Yönünü kolaylıkla bulabilir.
- Nesnelerin yerini bilir.
- Resimlerden **daha fazla** öğrenir.
- Resim, sanat etkinliklerinden hoşlanır.
- Kitap ve defterlerini çizer.
- Üç boyutlu ürünleri hazırlamaktan hoşlanır.
- Yaşına oranla daha iyi şekil çizer.

Bedensel - Kinestetik Zekâ

- Düşünceleri ve duyguları ifade ederken, problemleri çözerken bedeni kullanma yeteneğidir.

Meslek: Atlet, dansçı, aktör, balerin, heykeltıraş, cerrah, koreograf, sihirbaz, teknik direktör

Eylem: Göster, öğret, ayarla, parçalara ayır, rol oyna, yapı oluştur, alan gezisi yap

Ders: Jimnastik, beden eğitimi, yüzme

Ders Dışı: Tiyatro, drama, spor takımı, kukla oyunu, aerobik, beden dili, vücut geliştirme

Bireylerin Özellikleri

- Sosyal ilişki kurmaktan hoşlanır.
- Farklı ortamlara kolaylıkla uyum sağlar.
- Doğal bir lider olarak görünür.
- Problemi olan arkadaşlarına öğütler verir.
- Bir şeyler anlatmaktan hoşlanır.
- İki ya da **daha fazla** yakın arkadaşı vardır.

- Karşısındaki insanı etkileyebilir.
- Farklı kültürleri tanıma konusunda isteklidir.
- Grup çalışmalarından hoşlanır.
- Başka insanların ilgi ve ihtiyaçlarını iyi algılar.
- Organizasyonların baş elemanıdır.
- Akıl yürütmede iyidirler.

Doğa Zekâsı

- Doğal kaynaklara saygılı olma ve çevreye ilgi duyma olarak tanımlanabilir. Bu bireyler çevrenin temiz tutulmasına, hayvan haklarına karşı hassastırlar.

Meslek: Ziraat mühendisi, çiçekçi, zoolog, bahçıvan, ziraat teknisyeni, biyolog, jeolog, veteriner, çevre bilimci, peyzaj mimarı, bitki bilimci

Eylem: Gözleme, sınıflandır, çözümler, fotoğraf çek, seyahat et, bitki yetiştir, hayvan eğit, araştır, keşfet

Ders: Hayat bilgisi, fen bilgisi, sağlık

Ders Dışı: Doğa gezisi, müze gezisi, piknik yapma, koleksiyon yapma, izcilik, kamp yapma, su **altı** inceleme, fotoğrafçılık

Bireylerin Özellikleri

- Farklı bitki ve hayvanlara ilgi duyar.
- Belgesel izlemeyi sever.
- Doğayla baş başa kalmayı sever.
- Doğa olaylarına meraklıdır.
- Varlıkları sınıflandırmaya meraklıdır.
- Bahçe işlerini sever.
- Çevre kirliliğine duyarlıdır.
- Sağlıklı çevreye ve doğal kaynaklara ilgi duyar.
- Açık havada olmaktan hoşlanır.
- Canlı türlerine ve doğal kaynaklara duyarlıdır.

İçsel (Öze Dönük) Zekâ

- Bireyin kendi hakkındaki duygu ve düşünceleri şekillendirebilme, yaşamı sürdürebilme ve yaşadıklarımızdan öğrendiklerimizle, hayat felsefemizi oluşturabilme, yaşamımızı bu doğrultuda planlama, kişisel istek ve hayaller oluşturabilme becerisidir.

Meslek: Yazar, şair, tiyatrocü, filozof, sanatçı, ressam, heykeltıraş, psikoterapist

Eylem: Günlük tut, düşün, yoga yap, meditasyon yap, yalnız kal, hobi edin

Ders: Felsefe, Türkçe, Edebiyat

Ders dışı: Tiyatroya gitmek, konferanslara katılmak, sinemaya gitmek

Bireylerin Özellikleri

- Bağımsızlık duygusu güçlüdür.
- Kendi başına çalışmayı tercih eder.
- Güçlü ve zayıf yönlerini bilir.
- Ne hissettiğini doğru bir şekilde söyler.
- Gerçekçi amaçlar oluşturur.

- Hobileri vardır.
- Kendini iyi motive eder.
- Öz saygısı yüksektir.
- Hatalarından ve başarılarından yeni şeyler öğrenebilir.
- Hayat felsefesinin ve hayattaki amacının farkındadır.
- Kendi duygularıyla baş edebilir.

Çoklu Zekâ Kuramının Yararları

- Çoklu zekâ kuramı eğitim uygulamalarında öğrencilerin tekdüze öğretim veya geleneksel öğretim yöntemleri yerine, çok çeşitli ve çok yönlü yöntemlerden yararlanmalarını olanaklı kılar.
- Çocukların ayrıcalıklı duruma gelmeleri yerine, bireysel farklılıklarına göre kendilerini geliştirebilmelerini, olanaklı kılar.
- Çoklu zekâ kuramı sadece bir zekâ teorisi değil, çok yönlü bir öğretim yaklaşımı ve öğrenme stillerini olanaklı kılar.
- Çoklu zekâ kuramınca tüm zekâ alanları eşit öneme sahip olması aynı zamanda tüm zekâ alanlarına eşit önem verilmesini de olanaklı kılar.

- Çoklu zekâ kuramı mantık (matematik) – dil (sözel) zekâlara önem veren geleneksel okul anlayışından farklı olarak öğrencinin bireysel farklılıklarını göz önüne alarak potansiyelini kullanabilmesini, becerilerinin geliştirilmesini temel alır. Bu da bireyin sosyal, kişilik ve akademik gelişimine önemli katkıların kazandırılmasını olanaklı kılar.
- Çoklu zekâ kuramı her gün her konuda yaratıcılığa açık, sürekli gelişimi destekleyici ve geliştirici ortamların sunulmasını olanaklı kılar. Çoklu zekâ kuramı öğrencilerin eğitim öğretim etkinliklerinde aktif olmalarını olanaklı kılar.
- Çoklu zekâ kuramı etkinlik ortamlarını yeterli kaynak, materyal, araç ve gereçle düzenlerken bilgi yükünü azaltıcı, yaşama dönük, işlevselliği olanaklı kılar.

OKULDA ÖĞRENME MODELİ (CARROLL)

- Gerekli zaman ve uygun öğrenme olanakları sağlandığında her öğrencinin her davranışa ulaşabileceğini savunur.
- Carroll'a göre öğrenemeyen öğrenci yoktur, hızlı öğrenen ya da yavaş öğrenen öğrenci vardır.
- Davranışçı kuramın ilkelerini temel alır.
- Carroll okulda öğrenme modelini "zaman" kavramı üzerine kurmuştur.

Carroll'a Göre Öğretimin Niteliği

- Materyallerin basitten karmaşığa doğru sunulmasına,
- Öğrencilerin hedeften haberdar edilmesine,
- Öğretim materyallerinin niteliğine,
- Öğrenme güçlüklerinin teşhis edilerek eksikliklerin tamamlanmasına bağlıdır.

Okulda Öğrenme Modeli'nin Öğeleri

Yetenek

- Öğrencinin hedeflenen öğrenme düzeyine ulaşabilmesi için ihtiyaç duyduğu zamandır.

Örnek: Her öğrencinin yetenekleri birbirinden farklılık göstermektedir. Matematik dersinde kesirlerle ilgili problem çözme becerisini bir öğrenci 4 ders saatinde öğrenebilecek düzeyde ise öğrenmeler için verilecek 4 ders saati öğrencinin yeteneği ile ilgilidir. Başka bir öğrenci aynı konuyu 8 ders saatinde öğrenebiliyorsa o öğrenciye verilebilecek 8 ders saati o öğrencinin yeteneği ile ilgilidir.

Fırsat

- Öğrenciye öğrenmesi için verilen zaman ve tanınan imkândır.
- Bu süre okullarda tüm öğrenciler için sabittir.
- Fakat öğrencilerin yeteneğine göre bu süre kimi öğrencilere çok, kimi öğrencilere az gelebilir.

Örnek: Matematik dersinde kesirlerle ilgili problem çözme becerisi için verilen 4 ders saatinde öğrenci konuyu öğrenmemişse verilecek **2 saatlik** ek süre ona tanınan fırsat anlamına gelmektedir.

Sebat (Sabır)

- Öğrenenin kendi isteğiyle öğrenmeye harcadığı zamandır.
- Öğrenciler derse karşı ne kadar olumlu tutum geliştirirlerse o oranda kısa zamanda öğrenebilirler.
- Pekiştireç kullanımı ve başarı düzeyi sebatı etkiler.

Örnek: Matematik dersini diğer derslere oranla **daha fazla** seven ve bu derse **daha fazla** zaman ayıran bir öğrenciye sınıfta ayrılacak zaman miktarı da az olacaktır.

Öğretimden Yararlanma Yeteneği

- Öğrenenin hedeflenen öğrenme düzeyine ulaşabilmesi için gerekli ön koşul bilgilere sahip olmasıdır.
- Öğrenenin hazırbulunuşluğu ile ilgilidir. Hazırbulunuşluğu artırmak için; grup çalışması, yardımcı kitaplardan çalışma, tutor desteği, görsel materyal kullanma ve bireysel öğretim programları uygulanabilir.

Örnek: Matematik dersinde öğrencinin kesirlerle ilgili problem çözme becerisi edinebilmesi için kesirler konusunu öğrenmiş olması gerekmektedir. Kesirler konusunu bilen bir öğrenciye problem çözme becerisinin edinebilmesi için tanınacak süre 6 ders saati ise bu konuyu bilmeyen bir öğrenciye tanınacak süre 10 ders saati olacaktır.

Öğretimin Niteliği

- Öğretim hizmetinin hedef öğrenci grubu için optimuma getirilmesidir. Okullarda öğretimin bireye değil de gruba yönelik olmasından dolayı tüm öğrencilere ortak bir hizmet verilir. Bu ortak hizmet öğrencinin yeteneğiyle karşılaştırıldığında, öğrenciye yeterli gelmediği görülüyorsa, bu öğrencilere ek hizmet sunulmalıdır. Öğretimin niteliği arttıkça, ek zamana ihtiyaç azalır. Carroll öğrenme düzeyini; öğrenme düzeyi = fırsat/yetenek olarak ifade etmektedir.

Örnek: Matematik dersinde kesirlerle ilgili problem çözme becerisini bir öğrenci 4 ders saatinde öğrenebilecek yeteneğe sahip ise ve öğretmenin düzenlediği etkinlikler sonunda 4 ders saatinde öğrenebiliyorsa yapılan öğretim o oranda niteliklidir. Yapılan öğretim 4 ders saatinden fazla bir sürede öğretiliyorsa yapılan öğretimin niteliği düşüktür.

TAM ÖĞRENME MODELİ (BLOOM)

- Carrol'un okulda öğrenme kuramından etkilenmiştir.
- Bloom'a göre öğrenmeyen öğrenci yoktur. Gerekli koşullar sağlandığında herkes her şeyi öğrenebilir.
- Bloom tam öğrenmeyi; hedef davranışların **en az %70'inin** kazanılması durumu olarak tanımlamıştır.
- Bloom'a göre davranışların **%70'ini** kazanan öğrenciler tam öğrenmiş sayılır.
- Tam öğrenme, öğretmen merkezli bir kuramdır ve öğretmeni, öğrencilerin öğrenmesinden sorumlu tutar.
- Buna dayalı olarak Bloom, "Öğrenemeyen öğrenci yoktur, öğretemeyen öğretmen vardır." demiştir.
- Öğrencinin başarılı olması, hazırbulunuşluk düzeylerine uygun olan öğretim hizmetinin sunulmasına ve ihtiyaçları kadar zaman tanınmasına bağlıdır.
- Tam öğrenmeye göre bilişsel ve duyuşsal giriş özellikleri istenen düzeyde ise ipucu, pekiştireç, dönüt, düzeltme kullanılıp etkin katılımın sağlandığı nitelikli bir öğretim hizmeti sunulması istenilen öğrenme ürününe ulaşılır.
- Ünite veya konu bittikten sonra formatif testler (izleme testleri) uygulanır.
- İzleme testi sonuçlarına göre zenginleştirici ek etkinlikler uygulanır.

Tam Öğrenme Modeline Göre Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler

Değiştirilemeyen Faktörler

- Zekâ, Kişilik özellikleri, Ailenin sosyo - ekonomik yapısı

Değiştirilebilir Faktörler

- Öğrenme ortamı, Zaman, Duyuşsal özellikler
- Hazırbulunuşluk seviyesi, Günü, Ön öğrenmeler

Tam Öğrenme Modelinin Değişkenleri

1. Öğrenci Giriş Davranışları (Öğrenci Nitelikleri)

a. Bilişsel Giriş Davranışları

- Öğrencinin öğrenilecek olan ünite ile ilgili bilişsel hazırbulunuşluğu, bilişsel giriş davranışlarını oluşturur.
- Zekâ problemi olmayan herkesin gerekli ön koşul öğrenmelere sahip olması durumunda, yeni bilgileri daha kolay öğrenebileceğini savunur.
- Bilişsel giriş davranışı öğrencilerin başarıları üzerinde **%50** etkilidir. Duyuşsal giriş davranışlarının öğrenmeye katkısı ise **%25'tir**.

b. Duyuşsal Giriş Özellikleri

- Öğrencinin okula, öğretmene ve derse ilişkin duyuşsal özellikleridir. Bloom'a göre olumlu duyuşsal özellikler başarıyı artırır.
- Ayrıca duyuşsal özellikler arasında sayılan akademik benlik algısının da süreç içinde olumluya döndürülmesi başarı üzerinde olumlu etki oluşturur.

2. Öğretim Hizmetinin Niteliği

- Bloom öğretim hizmetinin niteliğini, öğrenme süresi içinde öğrenciye sağlanan öğretime yönelik yardımların anlamlılık, etkililik ve işe yarama derecesi olarak tanımlar. Öğretim hizmetinin niteliğini artırmak için pekiştireç, ipucu, dönüt, düzeltme kullanılmalı ve öğrencinin etkin katılımı sağlanmalıdır. Ayrıca süreç içinde izleme testleri uygulanarak öğrencilerin performansı gözlenmeli, öğrenme eksiklik ve yanlışlıkları hemen giderilmelidir.
- Tam öğrenme modelinde öğretimi alan gruptaki tüm öğrenciler tam öğrenme ölçütünü sağlamadan bir sonraki aşamaya geçilmez. Bu nedenle hızlı öğrenen öğrenciler yavaş öğrenenleri beklemek zorunda kalır. Bu bekleme sırasında hızlı öğrenenlere aynı konu ile ilgili geliştirilmiş etkinlikler verilir. İzleme testlerinin sonuçlarına göre tam öğrenme ölçütünü sağlayamayan öğrencilere ek öğretim hizmeti verilmelidir.

3. Öğrenme Ürünleri

- Öğretim hizmetinin çıktılarıdır.
- Öğretim hizmeti tamamlandıktan sonra öğrencilerde kalıcı davranış değişiklikleri oluşur.

Bloom'a göre öğrenme ürünleri;

- Akademik başarı düzeyinde artış
- Öğrenme hızında artış
- Öğrenme çeşidi ve düzeyinde artış
- Olumluya dönmüş duyuşsal özellikler

Tam Öğrenmenin İşleyişi

- Hedef kazanımların belirlenmesi ve buna dayalı olarak ayrıntılı bir plan hazırlanması
- Gerekli ön koşul davranışların belirlenmesi ve bilişsel giriş davranışları testi uygulanması
- Giriş davranışlara sahip olma düzeyinin belirlenmesi
- Eksik ön koşul davranışlarının tamamlanması
- Yeni davranışların öğrenilmesi için pekiştirme, ipucu, dönüt-düzeltilme ve etkin katılım yoluyla öğretim etkinliklerinin düzenlenmesi

- İzleme testinin uygulanması
- Hedeflere ulaşamamış öğrencilere tamamlayıcı, hedeflere ulaşmış öğrenciler için zenginleştirilmiş etkinlikler yapılması
- Paralel izleme testlerinin uygulanması
- Tam öğrenme ölçütüne geçiş olduysa yeni üniteye geçilmesi

Ek Öğretim Hizmeti

- Birebir öğretim
- Küçük gruplarla öğretim
- Oyunla öğretim
- Bilgisayar destekli öğretim
- Okulda veya evde ek öğretim
- Farklı yöntem / teknik veya materyalle tekrar öğretim
- Yardımcı kitap alıştırmaları
- Ev ödevi

- Programlı öğretim
- Konuların tekrarı ile öğretim

Tam Öğrenme Modelinin Sınırlılıkları

- Öğretmenin iş yükünün fazla olması
- Bireysel farklılıklara önem verilmemesi
- Hızlı öğrenen öğrencilerin diğerlerini beklemek zorunda kalması

ÖĞRETİM DURUMLARI MODELİ (GAGNE)

- Modelini davranışçı ve bilişsel kuramların öğretim ilkeleriyle geliştiren Gagne'ye göre öğrenme yalnız dış etkilerle (pekiştirme, bitişiklik ve tekrar) değil, iç etkenlerin de etkisiyle oluşmaktadır.
- Öğrenme beyinde gerçekleşir, gözlenebilen davranışlardan dolayı olarak anlaşılabilir.
- Gagne'ye göre öğrenme ürünleri de çeşitlilik gösterir.

Öğrenme Hiyerarşisi

- Öğrenmenin nasıl gerçekleştiğini açıklar.

Öğretim Durumları

- Öğrenmenin nasıl yapılması gerektiğini açıklar.

Öğrenme Ürünleri

- Öğrenmenin sonunda öğrencide oluşan değişikliklerin sınıflandırılmasıdır.

Öğrenme Hiyerarşisi

1. İşaret Öğrenme

Bu aşama işaretlere verilen tepkileri kapsar ve en basit öğrenmelerden oluşur. En basit öğrenmeler bu düzeyde klasik koşullanma yoluyla gerçekleşir.

Örnek: Ani fren sesinde irkilme

2.Uyarıcı Davranış İlişkisini Öğrenme

Birey hangi uyarıcıya nasıl tepki vereceğini öğrenir. Bir anlamda etki-tepki ilişkisini öğrenme şeklinde de açıklanabilir. Edimsel koşullanma yoluyla gerçekleşir.

Örnek: Kırmızı ışıkta durma

3.Zincirleme Öğrenme

Ardışık olarak verilen uyarıcılara bütünlük içinde düzenli tepkiler geliştirmeyi öğrenmedir. Örnek: Otomobili hareket ettirmek için gerekli işlemleri sırayla yapma

4. Sözel Öğrenme

Kavram ve anlamları bütünleştirerek öğrenmedir.

Burada sözel becerilerin kullanılması söz konusudur.

Örnek: Şiir ezberleme, konuşma, kendini ifade etme

5. Ayırt etmeyi Öğrenme

Nesne ve olayları birbirinden ayırt edip bunlara farklı tepkiler göstermeyi öğrenmedir. Uyarıcılar arasındaki farklar bu basamakta belirlenir.

Örnek: Trafik işaretlerinin farkını anlayıp buna uygun davranma

6. Kavram Öğrenme

Kavram, olgu ve nesnelere benzerlik ve farklılıklarına göre sınıflayarak kategorik genellemelere ilişkin öğrenmedir. Dil öğrenme de bu basamakta yer alır.

Örnek: Okuduğu bir metindeki sözcükleri isim ve fiil olma durumlarına göre sınıflandırma

7. İlke Öğrenme

Kavramlar arasında neden sonuç ilişkisinden yararlanarak anlamlı ilişkiler kurmayı öğrenmektir.

Örnek: yol = hız x zaman formülünü öğrenme

8. Problem Öğrenme

Öğrenmenin gerçekleştiği **en üst** basamaktır. Birey daha önceden öğrendiği ilkeleri kullanarak problem çözer.

Örnek: Formülden dikdörtgenin alanını hesaplama

Öğretim Durumları (Modelin uygulanması)

1. Dikkat Çekme

Bu aşamada öğrencilerin dikkatini öğretime çekmek amaçlanır. Öğretmenin sınıfa farklı bir materyalle girmesi veya fıkra, anı anlatması öğrencilerin dikkatini çekmek için kullanılabilir.

2. Hedeften Haberdar Etme

Öğrencilerin o ders sürecinde öğreneceği konulardan haberdar olması ve bu bilgileri yaşamında nasıl kullanacağını bilmesidir.

3.Ön Bilgilerin Hatırlatılması

Yeni bilgiler verilmeden önce eski bilgilerin hatırlatılmasıdır. Yeni bilgilerin kalıcılığını sağlamak için eski bilgilerle ilişkilendirme yapılır.

4. Uyarıcı Materyali Sunma

Yeni konuya yönelik materyalin sunulması ve kullanılması

Çeşitli öğretim yöntemleriyle desteklenir.

5.Rehberlik Etme

Öğretmenin öğrencilerin öğrenmesini sağlayacak ipuçları vermesidir. Hangi bilgiyi hangi kaynaktan edinmeleri gerektiği, nasıl ve hangi yolla hatırlamaları gerektiği vb.

6. Davranışı Ortaya Çıkarma

Öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini belirlemek için sorular sorulur. Davranış değişikliği oluşmuşsa, öğretim çeşitli materyal veya yöntemlerle tekrarlanır.

7.Dönüt Düzeltme Sağlama

Öğrencinin performansını göstermesinin ardından öğretmenin davranışının doğru olup olmadığına yönelik bilgi vermesi, doğru davranışları pekiştirmesi, hatalı olanları düzeltmesi işlemidir. Öğrenmenin motivasyonunu artırır.

8. Performans Değerlendirme

Öğretimin sonunda değerlendirme yapılmasıdır. Süreç ve ürün değerlendirilir.

9. Öğrenilenlerin Kalıcılığını ve Transferini Sağlama

Bilgilerin uzun süreli bellekte örgütlenmesinin sağlanmasıdır. Sık tekrar yapmak gerekir. Ayrıca bilgilerin yeni durumlarda kullanılması da kalıcılığını artırır.

ETKİLİ ÖĞRETİM MODELİ (SLAVİN)

- Carroll'un okulda öğrenme modeline benzeyen bir okulda öğretim modelidir.
- Öğretim hizmetinin kalitesinin artırılmasının, etkili öğrenmeyi sağlayıcı etkisi üzerinde durulmuştur.

Etkili Öğretim Modelinin Temel Değişkenleri

1. Öğretimin Niteliği:

- Öğrenmenin gerçekleşmesi için bilgilerin öğrenci için anlamlı hâle getirilmesi gerekir.
- Söz konusu bilgi, araç gereç ve materyalle öğrenciler için kolaylaştırılmalı ve çekici hâle getirilmelidir.

2. Öğretim Düzeyini Uygun Hâle Getirme:

- Bir sınıfta her öğrenme hızı ve düzeyinden öğrencinin bulunabileceği göz önünde tutularak sınıfta farklı yöntem ve teknikler kullanılmalıdır.

3. Teşvik Etme:

- Öğretmen öğrenilen bilgilerin günlük yaşamda ne işe yarayacağını belirterek, öğrencilerde öğrenme heyecanı ve isteği oluşturmaktadır.

4: Zaman:

- Öğretime ayrılan zamanın tüm öğretim etkinlikleri için yeterli ve israf edilmeden kullanılmalıdır.

ANLAMLI ÖĞRENME (AUSUBEL)

- Ausubel tarafından geliştirilmiştir. Bilişsel kuramı temel alır.
- Öğretimin sunuş yoluyla öğretmen tarafından yapılması, öğrencilerin ise etkin dinleme yaparak anlamlı bilgi yapısına ulaşması amaçlanır.
- Bu modelde içerik öğretmen tarafından örgütlenir ve öğrencinin bu örgütlenmiş bilgi yapısına ulaşması beklenir.
- Öğrenciler dinleyici durumunda oldukları için bilgilerin yeterince kalıcı olamaması modelin sınırlılıkları arasındadır.
- David Ausubel'in oluşturduğu bu kuramın temelinde şu düşünce vardır: "Öğrenmeyi etkileyen en önemli faktör öğrencinin mevcut bilgi birikimidir. Bu ortaya çıkarılıp ona göre öğretim planlanmalıdır."
- Bilgilerin öğrenci için anlamlı hâle gelmesi; yeni öğretilcek bilgilerin eski bilgi sistemiyle ilişkilendirilmesiyle mümkündür.
- Bu nedenle öğrencilerde ön bilgi eksikliği olmaması konunun anlaşılması açısından çok önemlidir.
- Bununla birlikte konuların sıralaması önkoşulluk ilkesi dikkate alınarak yapılmalıdır.
- Anlamlı öğrenme modelinde bilgilerin birbiriyle ilişkilendirilmesine örgütleme (organize etme) denir.
- Bilgilerin örgütlenmesi ezberlenmesi durumunu ortadan kaldırır.

Ön Örgütleyiciler

- Önceki öğrenilenlerle yeni öğrenilen bilgiler arasında bağlar kurulması.
- Dersin amacının net bir şekilde ortaya koyulması.

Öğretim Etkinlikleri

- Öğrenme görevi veya materyalin gösterilmesi.
- Materyal organizasyonunun belirtilmesi.
- Öğrencilerin anlamlı öğrenme aktivitelerinin içerisine bırakılması.

Sentezleyiciler

- Zihinsel organizasyonun güçlendirilmesi amaçlı etkinliklere yer verme.
- Yeni öğrenilenleri gelecekte öğrenilecek bilgilerle ilişkiye hazırlama.
- Ausubel'e göre öğrenme sürecinde örgütleyici bilgilerin kullanılması, öğrenciyi yeni bilgilere hazırlar ve konuyla ilgili bir çerçeve oluşturur.
- Eski ve yeni bilgiler arasında bağ oluşturulması açısından örgütleyici ve sentezleyicilerin kullanılması önemlidir.

- Anlamalı öğrenme modelinde, bilgilerin anlamlı hâle getirilmesi amacıyla kullanılan örgütleyiciler; öğrenme konusunu içermezler ve genellikle konu başlıklarını, kavram farklılıklarını gösterirler.
- İçeriğin anlamlandırılmasına ilişkin bir diğer strateji de sentezleyici kullanımıdır.
- Sentezleyiciler örgütleyicilerden farklı olarak, yeni öğrenilmiş konular arasında ilişki kurulmasını sağlar.
- Anlamalı öğrenme modelinde ders öğretmen tarafından sunulduğu için öğretmenin konu alanına hakim olması ve dersi iyi planlaması gerekir.

Ausubel Anlamalı Sözel Öğrenmenin Psikolojik Temelleri

- Yeni öğrenilecek kavram, bilgi ve ilkeler daha önceki bilgilerle ilişkilendirilmelidir. Aksi takdirde öğrenme anlamlı olmaz.
- Bilgi ve kavramlar belli bir düzen içinde olmalı ve kavramlar sıralandırılarak öğrencilere verilmelidir.
- Yeni öğrenilen konu kendi içinde tutarlı değilse veya öğrencinin daha önceki bilgileriyle çelişiyorsa öğrenci konuyu anlamakta zorlanır. Bilişsel içerikli bir konuyu öğrenmede etkili olan zihinsel süreç tümdengelimdir.
- Öğrenci öğrendiği ilkeyi veya bilgiyi farklı durumlara ve problemlere uygulayabiliyorsa konuyu kavramıştır.

TEMEL ÖĞRETME MODELİ (GLASSER)

- Glasser tarafından geliştirilmiştir.
- Öğretmenin temel görevi öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırmaktır.
- Okulda öğrenilenler öğrencilerin temel ihtiyaçlarını karşılamalıdır.
- Öğrenciler öğretim - öğrenme sürecinde bütün performanslarını ortaya koyabilmelidir.
- Temel öğretim modeline hem iç hem de dış motivasyon önemlidir.
- Sınıfta yapılan etkinlikler öğrenciyi mutlu etmelidir.
- En iyi öğrenmenin sınıf içinde öğretmen tarafından yapılacağı vurgulanmıştır.
- Öğretim öğretmenin sorumluluğunda gerçekleşmelidir.
- Öğretimin iyi olması için öğretmenin etkili bir plan yapması ve bu planı mantıksal bir sıra ile öğretmesi gerekir.
- Glasser'e göre öğrencilerin temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik eğitim yaşantıları düzenlenmelidir.
- Glasser bu temel ihtiyaçları beş grupta ele almıştır. Bunlar;
  - » Fizyolojik ihtiyaçlar

- » Sevgi ihtiyacı
- » Güç ihtiyacı
- » Özgürlük ihtiyacı
- » Eğlence ihtiyacı

Temel Öğretme Modelinin Aşamaları

1. Hedeflerin Belirlenmesi

- Hedef, öğretim sürecinin sonunda öğrencilere kazandırılmak istenen davranışları ifade etmektedir.
- Dolayısıyla hedefler davranış olarak ifade edilmelidir.
- Öğrenme - öğretim süreci hedeflere göre planlanır ve uygulanır. Modelin en önemli aşamasıdır.

2. Giriş Davranışlarının Belirlenmesi

- Dersin başında öğrencilerin ön bilgileri harekete geçirilmelidir. Yanlış olan ön bilgiler düzeltilmeli ve eksik olan ön bilgiler tamamlanmalıdır.
- Öğrenme-öğretim sürecinin verimli olabilmesi için bu süreçte etkili olan giriş davranışları şunlardır: hazırbulunuşluk, gelişim özellikleri, ilgi ve yetenekler, ön öğrenmeler, yeterlikler, ihtiyaçlar, kültürel öğeler.

3. Öğretim İşlemleri

- Bu aşamada öğretmen öğretim işlemlerini hedeflere, giriş davranışlarına ve öğrencilerin öğrenme becerilerine uygun olarak düzenlemelidir.
- Strateji, yöntem ve teknik seçimi de bu aşamada yapılır ve uygulanır.

4. Öğretimin Değerlendirilmesi

- Bu modelde değerlendirme çalışmalarıyla öğretimin kısa ve uzun süreli etkisi ortaya konmaya çalışılır.
- Öğrencilerin öğrenme düzeyi ve eksiklikleri belirlenerek tespit edilen eksiklikler tamamlanır, yanlışlar düzeltilir.

Temel Öğretme Modelinin Öğeleri

Öğretim hedefleri: Sürecin sonunda öğrencilere kazandırılmak istenen özellikleri ifade eder.

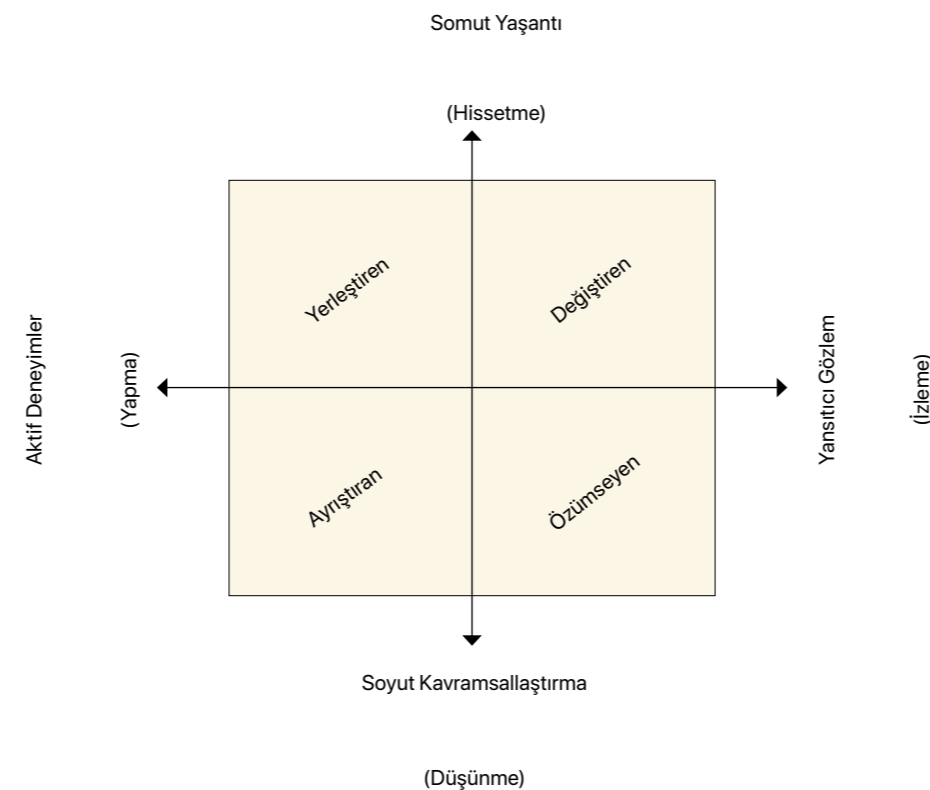
Öğrenci giriş davranışları: Öğrencinin gelişim özelliklerini, eğitim ihtiyaçlarını, özgeçmişini, ilgi ve yeteneklerini kısacası öğrenme için gerekli olan özelliklerini kapsar.

Öğretim süreci: Öğretim yöntemlerinin seçimi, öğretme ortamının düzenlenmesi ve araç gereçlerin belirlenmesi sürecini kapsar.

Değerlendirme: Öğretme sürecinin sonunda öğrenmenin ne derece gerçekleştiğini anlamak için yapılan değerlendirme işlemi ifade eder.

YAŞANTISAL ÖĞRENME (KOLB) MODELİ

- David Kolb tarafından geliştirilmiştir.
- Kolb'a göre bireyler kendi yaşantılarından deneyimlerinden öğrenirler. Öğrenmenin sonucu bireye özgüdür.
- Öğrenme stilleri yaşa, cinsiyete ve kültüre göre değişiklik gösterir.
- Kolb'un yöntemi öğrencilerin gündelik hayatta karşılaştıkları sorunları çözerken hangi yollara başvurduklarını inceleme temeline dayanır.
- Öğrencinin öğrenme stili kendi kişilik özellikleriyle benzerlik gösterir.
- Kolb'a göre yeni bilgiler, beceriler veya tutumlar yaşantısal öğrenmenin dört biçimi içinde yer alarak kazanılır.

Kolb'a Göre Öğrenme Biçimleri

1. Somut Yaşantı

Girişken, yeni düşüncelere açık, meraklı, araştırma - inceleme yapan, keşfeden, grup çalışmalarını seven kişiler bu öğrenme biçimine sahiptir. Bu kişiler ön yargılardan uzaktır ve kendilerini yeni yaşantılara açabilirler.

2. Yansıtıcı Gözlem

İçe dönük olan, algıları ile öğrenen, dikkatli gözlem yapan, farklı bakış açılarına sahip bireyler bu öğrenme biçimine sahiptir. İzleyerek ve dinleyerek öğrenir.

3. Soyut Kavramsallaştırma

Düşünme, düşünerek öğrenme, mantıklı fikirler sunma gibi özelliklere sahip bireyler bu öğrenme biçimine sahiptirler. Bu kişiler fikirlerin mantıksal analizini yapabilirler. Yalnız çalışma, okuyarak öğrenme ve düşüncelerini mantıksal bir şekilde sunma gibi özellikleri vardır.

4. Aktif Yaşantı

Yaparak - yaşayarak öğrenme, dışa dönüklük, uygulama, dönüt alma, aktivitelere katılma gibi özelliklere sahip bireyler bu öğrenme biçimine sahiptir. Bu kişiler risk almaktan hoşlanırlar ve sabırsızdırlar. İnsanlar bu dört öğrenme biçiminin bileşeni olan bir öğrenme stiline sahiptir.

Kolb'a Göre Öğrenme Stilleri

1. Değiştiren

- Bu bireyler hem izleyerek hem de hissederek öğrenirler. Somut durumlarla ilgili gözlemler yapabilirler. Ayrıca durumları farklı bakış açılarıyla değerlendirebilirler.
- Hissederek öğrendikleri için duygu ve düşünceleri çok önemlidir. Bireysel çalışmayı tercih ederler.

2. Ayrıştıran

- Bu bireyler hem düşünerek hem de yaparak öğrenirler. Bu bireyler soyut kavramları, ilke ve genellemeleri daha kolay öğrenirler. Öğrendikleri teorik bilgiyi kolaylıkla uygularlar. Deney yapmaktan ve problem çözmekten hoşlanır.
- Teknik sorunlar üzerinden, bireysel çalışmayı tercih ederler. Detaylara önem verirler, ayrıntılardan bütüne ulaşırlar. Ardışık basamakları uygularken daha iyi öğrenirler.

3. Özümseyen

- Bu bireyler hem düşünerek hem de izleyerek öğrenirler. Uzun gözlemler yaparak genellemelere ulaşabilirler. Sistematiik ve bilimsel düşünürler.
- Düşünme yeteneği çok gelişmiş olan bu öğrenciler, "Nedir?" sorusuna cevap verebildikleri bilgileri daha kolay öğrenirler.

4. Yerleştiren

- Bu bireyler hem hissederek hem de yaparak öğrenirler. Doğru olduğuna, öğrenmeleri gerektiğine veya işlerine yarayacağına inandıkları bilgileri daha kolay öğrenirler.
- Planlı çalışırlar. Aldıkları kararları uygulama konusunda ısrarcı olurlar. Araştıracı olarak, keşfederek ve uygulayarak öğrenirler.

GREGORC ÖĞRENME STİLLERİ MODELİ

- Gregorc, algılama ve zekanın öğrenmede en belirgin etkiye sahip iki özellik olduğunu belirtir.
- Bu anlamda Gregorc bireyleri algılama yeteneğine göre; soyut algılayan ve somut algılayan olmak üzere ikiye ayırır.

Somut Algılayanlar

- Somut kavramlar ve somut örnekler üzerinden daha kolay öğrenirler. Teorik bilgileri, ilke ve genellemeleri algılamakta güçlük çekerler.
- Bu bireyler için teorik bilgiler günlük yaşamla ilişkilendirilmeli, somut örnekler verilmelidir.

Soyut Algılayanlar

- Kuramsal bilgiler, ilke ve genellemeler üzerinden daha kolay öğrenirler.
- Soyut kavramları somutlaştırmaya gerek duymazlar.
- Edindikleri bilgilerin mantıksal temellerini sorgularlar.
- "Her zaman görüldüğü gibi değildir." cümlesi bu özelliği temsil eder.
- Bireyler algılanan bilginin depolanması, değerlendirilmesi ve sıralama tercihi açısından ardışık ve rastlantısal olmak üzere yine ikiye ayrılır.

Ardışık Düzenleyen

- Bilgileri ardışık düzenleyen bireylere bilgiler belli bir mantık sırası ve aşamalılık ilkelerine göre verilmelidir.
- Bilgilerin sırasının karışık olduğu durumda ya da bir konuşmanın içinde geçen dağınık bilgileri kolaylıkla derleyemezler.

Dağınık (Random) Düzenleyen

- Bilgilerin belli bir mantık sırasında verilmesine gerek yoktur.
- Bir konferans veya tartışma ortamından rastgele edindikleri bilgileri yerli yerine koyup bilgiler arasında ilişki kurabilirler.

Gregorc'a Göre Öğrenme Stilleri

Somut Ardışık

- El becerilerine dayalı hobilere sahiptir. Duyularla algılanan materyallerle ilgilenirler.
- Yaparak yaşayarak öğrenmeyi severler.
- Kendilerine verilmek istenen bilginin basitten karmaşığa doğru olmasını tercih ederler.
- Bu tip bireylere proje veya laboratuvar yöntemi uygulanmalıdır.

Soyut Ardışık

- "Bilgi güçtür." sloganı bu öğreneni temsil eder.
- Detaylanmış noktalardan hoşlanmazlar. Bilgili ve mantıklıdırlar.
- Fikirleri ve kavramları severler.
- Bilgileri uzman kişilerden almak isterler.
- Bu tip bireylerde anlatım veya gösteri yöntemi uygulanmalıdır.
- Fikirleri analiz etmek, araştırmak, mantıksal aşama sağlamak bu öğrenen tipinin baskın özelliklerindedir.

Somut Rastgele(Random)

- Yarışmalardan hoşlanmazlar. Deneme yaparak öğrenirler.
- Problem çözmede başarılıdırlar.
- Nedenleri araştırmaktan hoşlanırlar.
- Düzene ihtiyaç duymaz.
- Bu tip bireylere deney, gezi - gözlem yöntemleri uygulanmalıdır.
- Talimatları okumayı sevmezler ve yapılandırılmış şeylerden hoşlanmazlar. Hızlı düşünür, risk alırlar.

Soyut Rastgele(Random)

- Bilgilerde düzene önem vermezler. Karışık hâlde bulunan bilgileri organize edebilirler.
- Kurallardan hoşlanmazlar. Duygusal ve hassastırlar.
- Bu tip bireylere tartışma, soru - cevap yöntemleri uygulanmalıdır.
- Duyguların işe katılmadığı, yüz yüze iletişimin kurulmadığı eğitim ortamları bu tip öğrenmeler için yararsız olabilir.

DUNN ÖĞRENME STİLLERİ MODELİ

- Dunn ve Dunn'un öğrenme stili modelinde, öğrenme stilleri doğrudan tanımlanmamakla birlikte bireylerin öğrenmesini etkileyen dışsal faktörlerle açıklanır.
- Herkesin öğrenme kapasitesi vardır ancak her birey farklı bir kapasiteye sahiptir.
- Öğrenme farklılıkları sadece yetenekle açıklanamaz. Çevresel duygusal sosyolojik fizyolojik ve psikolojik faktörler de öğrenme biçimini etkiler.
- Bireysel öğretim tercihleri vardır ve bunlar güvenilir olarak ölçülebilir.
- Öğretim çevresi, iç ve dış dinamikleri kapsayan duygusal, fiziksel, sosyal nitelikte olmalıdır.
- Gerekli çevre olanakları sağlanırsa öğrencilerin istatistiksel olarak ilerleme gösterdikleri ve daha yüksek not aldıkları gözlenmiştir.
- Bireylerin çoğu öğrenebilir.

Dunn ve Dunn Öğrenme Stilleri Modeline Göre Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler

Çevresel Faktörler

Öğrenme ortamı akla gelir. Isı, ışık, tasarım ve müzik tercihlerini yansıtır.

Ortamın aydınlatması, sıcaklığı, dekorasyonu, temizliği, gürültüsü vb. çevresel faktörleri oluşturur.

Duygusal Faktörler

Bireyin yaşadığı deneyimler ile ilgilidir. Bireyin derse, okula, öğretmene karşı ilgisi ve motivasyonu, sorumluluk bilinci, akademik benlik algısı gibi değişkenler duygusal faktörleri oluşturur.

Sosyal Faktörler

Bireyin öğrenme ortamında ihtiyaç duyduğu sosyalleşme ihtiyacı ile ilgilidir.

Bazı bireyler grupla rahat öğrenebilirken, bazı bireyler yalnız daha kolay öğrenirler.

Fiziksel Faktörler

Bireylerin fiziksel ihtiyaçları ile ilgilidir. Odaklanmayı ve öğrenmeyi etkileyen biyolojik tercihlerdir.

Bireyin yeme, içme, uyuma vb. ihtiyaçları fiziksel faktörleri oluşturur.

Psikolojik Faktörler

Bireylerin öğrenme süreçleriyle ilgilidir. Bireylerin öğrenme stili, beynin hangi lobunu daha aktif kullandığı, günün hangi saatinde öğrenmeye daha açık olduğu vb. durumlar psikolojik faktörleri oluşturur. Daha çok öğretim yöntem ve teknikleriyle ilgilidir.

Dunn'a Göre Öğrenci Tipleri

Görsel Öğrenciler

- Özel yaşamlarında genellikle düzenlidirler, dağınıklıktan hoşlanmazlar. Çalıştıkları ortam dağınıksa ortamı kendilerine göre düzenlerler.
- Sınıf ortamında tablo, grafik, çizelge, görsel sunular ve harita gibi araç gereçler kullanılarak sürdürülen öğrenmelerden **daha çok** verim elde ederler.
- Öğrenilen konuyu gözlerinin önüne getirerek hatırlamaya çalışırlar.

İşitsel Öğrenciler

- Ahenkli ve düzenli konuşurlar, dil öğreniminde başarılıdırlar.
- Sessiz okumadan pek bir şey anlamazlar.
- Bu nedenle **en azından** kendi kulağının duyabileceği bir ses ile okumalarına izin verilmelidir.
- Ses ve müziğe duyarlıdırlar, birileri ile çalışmayı severler.
- Bilgi alırken dinlemeyi okumaya tercih ederler.

Kinestetik / Dokunsal Öğrenciler

- Uzun müddet oturmaya zorlanırlarsa derste ne olup bittiğini anlayamazlar.
- Öğretmenler bu öğrencileri uygun etkinliklere yönlendirmelidir.
- Yoksa sınıfta istenmeyen davranışlar görülebilir.
- Oldukça hareketli olurlar, sınıfta yerlerinde duramazlar.
- Böyle bireyler dinlerken not almak isterler.
- Araç gereç kullanmaya meraklıdırlar.
- Resimler, çizelgeler çizerek ya da karalama yaparak not alırlar.

BASAMAKLI ÖĞRETİM PROGRAMI (NUNLEY)

- Nunley tarafından geliştirilmiştir.
- Öğrenci merkezli ve bireysel farklılıklara uygun öğretimi savunan bir modeldir.
- Basamaklı Öğretim Modeli, Bloom'un bilişsel alan sınıflamasına göre düzenlenmiş beş basamaktan oluşur.

C Basamağı

- Bloom'un bilişsel alan sınıflamasındaki bilgi ve kavrama düzeyindeki davranışları içerir.
- Bu basamakta öğrencilerin hedef konu ile ilgili temel ilke, kavram ve genellemeleri öğrenmesi gerekir.
- Böylece öğrenci konularla ilgili genel anlayış geliştirir.

Örnek: Fotosentezin tanımını yazma, verilen bir bilgiyi resmetme

B Basamağı

- Bloom'un bilişsel alan sınıflamasındaki uygulama düzeyindeki davranışları içerir.
- C basamağında edinilen bilgilerin uygulaması yapılır.
- Öğrencilere birçok etkinlik gösterilir ve içlerinden bir tanesini seçmeleri istenir.
- Etkinliği başarıyla uygulayabilen öğrenciler bir üst basamağa geçer.

Örnek: Problem çözme, deney yapma

A Basamağı

- Bloom'un bilişsel alan sınıflamasındaki analiz, sentez ve değerlendirme düzeyindeki davranışları içerir.
- Bu aşamada öğrencilere konuyu derinlemesine analiz edebilecekleri ve sonuçlar çıkarıp sentez yapabilecekleri etkinlikler verilir.
- Bu etkinliği de başarıyla tamamlamış bir öğrenci konuyu öğrenmiş kabul edilir.

Örnek: Kavram haritası çizme, yeni bir deney tasarısı hazırlama, deney tasarısını bilimsellik açısından eleştirme

- 1. Basamak:** Öğretmen etkinlikleri ve etkinlik düzeylerini öğrencilere tanıtır.
- 2. Basamak:** Öğrenciler kendilerine verilen bilgi ve kavrama etkinliklerinden seçer, yapar ve puan kazanır. (C basamağı)
- 3. Basamak:** Öğrenciler önerilen uygulama etkinliklerinden seçer, puan kazanır. (B basamağı)
- 4. Basamak:** Öğrenciler önerilen analiz, sentez ve değerlendirme etkinliklerinden seçer, yapar ve puan kazanır. (A basamağı)
- 5. Basamak:** Öğrenciler ve öğretmen tüm etkinlikleri değerlendirir.

AKTİF ÖĞRENME

- Aktif öğrenme, öğrenenin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenene öğrenme sürecinin çeşitli yönleri ile ilgili karar alma ve öz düzenleme yapma fırsatlarının verildiği ve karmaşık öğretimsel işlerle öğrenenin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenme sürecidir.
- Aktif öğrenmede katılımı artırma, canlı ve eğlenceli bir öğrenme ortamı oluşturma ve öğrencilerin bilgiyi kullanıp, uygulamaya geçirmelerine olanak sağlamak önemlidir.
- Öğrenen öğrenme sürecinin aktif bir ögesidir ve öğrenciye öğrenme sürecinin çeşitli yönleriyle ilgili karar alma fırsatı verilmelidir.
- Yaşam boyu öğrenmenin altyapısını oluşturur. Aktif öğrenmeye göre öğrencilerin öğrenme becerileri geliştirilebilir.
- Öğrenme birikimli bir süreçtir ve çevre ile etkileşim önemlidir.
- Aktif öğrenme yaklaşımında öğretmen, öğrencilerin bilgi kaynaklarına ulaşması için rehberlik eder.

Aktif Öğrenmeyle Öğrenene Kazandırılması Amaçlanan Beceriler

- Bilimsel Düşünme
- Bilgi kaynaklarına ulaşma
- Problem çözme
- Neden - sonuç ilişkisi kurma
- Öz denetim
- Kendini yenileme
- İletişim
- Yöneticilik ve girişimcilik
- Toplumsal bilinç
- Sosyal beceri

Aktif Öğrenmede Kullanılan Strateji ve Yöntemler

- Buluş Stratejisi
- Araştırma Stratejisi
- Örnek olay yöntemi
- Tartışma yöntemi
- Problem Çözme yöntemi
- İşbirlikçi öğrenme

YAŞAM BOYU ÖĞRENME

- Yaşam boyu öğrenme; bireylerin örgün eğitim sürecinde ya da örgün eğitim kurumlarından ayrıldıktan sonra, çeşitli alanlardaki gelişimlerine devam etmesini sağlayan bir kavramdır.
- Başka bir ifadeyle yaşam boyu öğrenme; kişisel, toplumsal, sosyal ve istihdam ile ilişkili bir yaklaşımla bireyin bilgi, beceri, ilgi ve yeterliliklerini geliştirmek amacıyla, hayatı boyunca katıldığı her türlü öğrenme etkinlikleridir.
- Bu açıdan bakıldığında, yaşam boyu öğrenme bireylerin bilinçli ve kaliteli bir yaşam sürmesini amaçlamaktadır.
- Ayrıca öğrenmenin yaşı, yeri ve zamanı olmadığı görüşünü savunur.
- Bu yönüyle yaşam boyu öğrenme günümüz eğitim sisteminde önemli değişiklikler yapılması gerektirir.

Yaşam Boyu Öğrenme İlkeleri

- Daha fazla insanın bireysel olarak öğrenmesini gerçekleştirmek
- Açıköğretim ile bütün bireylere istedikleri zaman, istedikleri yerde ve biçimde öğrenme olanağı sunmak
- Öneri servisleri ve danışmanlık hizmetleri ile bireylerin yüksek nitelikli ve doğru öğrenme seçeneklerini belirlemelerine yardımcı olmak
- Toplum ve vatandaşlık bilincinin oluşturulması için eğitim ve öğretimi kullanmak

- Küçük firmaları destekleyerek, işçilerin gelişimini sağlamak
- Kolay ve anlaşılır çalışmalarla bireylerin öğrenmeye güdülenmelerini artırmak
- Yaşam boyu öğrenmeye göre öğrenmede önemli olan bireylerin ihtiyacıdır.
- Yaşam boyu öğrenme ilkesini benimsemiş kurumlar, öğretim stratejilerini öğrenenlerin ihtiyacına göre planlamalıdır.

Yaşam Boyu Öğrenmenin Öğeleri

1. Süreklilik: Bireylerin doğumdan ölüme kadar öğrenir.

2. Yaratıcılık: Bireylerin değişikliklere uyum sağlaması için kendi potansiyellerini fark etmeleri ve yaratıcılıklarını geliştirmeleri gerekmektedir.

3. Kendi Kendine Öğrenme: Öğrenenin farklı öğrenme ortamlarında kendi öğrenmesinin sorumluluğunu alması ve yönlendirebilmesi temeline dayanmaktadır. Yani nasıl öğrendiğini keşfetmesi ve bu öğrenme yollarını kullanmasıdır.

KUANTUM ÖĞRENME

- Kuantum öğrenme; hızlanmış öğrenci başarısıyla sonuçlanan aşırı tutkulu öğretmenler, işine odaklanmış sınıflar ve anlamlı içerik yaratan bütünleşmiş öğretme ve öğrenme modelidir.
- Beyin temelli öğrenme, öğrenme stilleri, çoklu zeka, duygusal zeka, bütüncül eğitim, yaratıcı düşünme, NLP (kişisel gelişim programı) gibi kuram, program ya da özellikler yardımıyla oluşturulmuş bir kuramdır.
- Kuantum öğrenmeye göre bireye öğrenme konusunda içsel motivasyon ve öğrenmeyi öğrenme fırsatı sağlanmalıdır. Bu anlamda öğrenme stratejileri önemlidir.
- Kesinlik aramaz, olasılıklar üzerine odaklanır.
- Öğrencilerin kişisel gelişimlerini üst düzeye çıkarmaları amaçlanır.

Kuantum Öğrenmenin Temel İlkeleri

Her Şey Konuşulur

- Sınıf ortamındaki beden dili, ders planları, öğrenme ile ilgili verdiğimiz tüm mesajlardır.

Her Şey Amaç İçindir

- Ev ödevleri, alıştırmalar vs.

Tanımlama Öncesi İlişkilendirme

- En iyi öğrenme yeni bilgiyi tamamlamadan önce kazanılmış deneyimlerle ilişki kurularak yeni bilginin transferinin sağlanmasıdır.

Her Çabayı Fark Etme

- Öğrenme en iyiyi bulmadan önce riskleri içerir. Öğrencilerin risk alması hem becerilerini hem de güven duygularını geliştirir.

Kuantum Öğrenmede Kazandırılmak İstlenen Beceriler

Akademik Beceriler

- Hızlı ve etkin okuma ile beyni aktif kullanma
- Etkin not alma (Zihin haritalarıyla)
- Kavramları sembolleştirme
- Güçlü hafıza
- Etkin yazma, dinleme, konuşma

Yaşam Boyu Öğrenme Becerileri

- Öğrenmeyi öğrenme
- İletişim becerileri
- Girişimcilik
- Özgüven
- Liderlik

Kuantum Öğrenmede Mükemmelliğin 8 Anahtarı: Kişilerin Hayatlarını ve Hayat Felsefelerindeki Temelleri Düzenlemek İçin Kuantum Öğrenmede Mükemmelliğin 8 Anahtarı Kullanılmaktadır.

- 1. Bütüncül olma:** Değerlerin ve davranışların birbiri ile uyumlu olması gerekmektedir.
- 2. Hatalar Başarıya Götürür:** Hiçbir zaman için hata yoktur, sadece sonuçlar ve geri bildirimle vardır. Hatalar bize başarı için neler yapmamız gerektiği konusunda bilgi verir.
- 3. Güzel Amaçla Konuş:** Her zaman için olumlu düşün ve direkt iletişime geçmeyi tercih et.
- 4. Hedefine Odaklan:** O anda yaptığın işe odaklan ve onu en iyi yapmaya çalış.
- 5. Kendini İdealine Ada:** Vizyonunuz ile yaşayın. Verdiğiniz sözleri ve sınırlılıkları takip edin.
- 6. İşini Sahiplen:** Sorumluluk alın ve kendi davranışlarınızdan sorumlu olun.
- 7. Esneklik:** İsteddiğiniz sonuçlara ulaşmak için yeni yaklaşım ve değişikliklere açık olun.
- 8. Denge:** Zekâ, fiziksel ve ruhsal gelişiminizi beraber götürün.

HARMANLANMIŞ (HİBRİT - KARMA - KARIŞIK) ÖĞRENME

- Harmanlanmış öğrenme en sade tanımıyla geleneksel eğitim metodunun çevrim içi (online) eğitim materyalleriyle zenginleştirilmesi yani harmanlanması olarak tanımlanmaktadır.

Harmanlanmış Öğrenmenin Faydaları

- Öğrenme etkililiğini arttırır.
- Zengin materyal kullanımı mümkündür.
- Zaman ve maliyet açısından uygundur.
- Sonuçlar en uygun düzeyde gerçekleşir.
- Sonuçların değerlendirilmesi kolaydır.
- Derinlemesine öğrenme sağlar.

Harmanlanmış Öğrenmenin Oluşumu

Online (Çevrimiçi)

- Bu kısım **daha çok** öğrenmeye yönelik ilk kısımlardır ki bunlar bilgi ve kavrama olarak düşünülebilir.
- Ayrıca bilginin kazanılması, tekrara ve bilgiye yönelik egzersizlere bağlı olduğu söylenebilir.

Yüz yüze

- Bu kısım ise öğrenmeye yönelik daha ileri basamakları kapsamaktadır.
- Sentez, analiz ve değerlendirme öğrenmenin ileri basamakları olarak sayabiliriz. Bu kısım etkileşimlerle desteklenmelidir.

FARKLILAŐTIRILMIŐ ÖĞRENME YAKLAŞIMI

- FarklılaŐtırılmıŐ öğretim, öğretim stratejilerinin çeşitliliği aracılığıyla öğrencilerin çeŐitliliĐine cevap verme anlamına gelir.
- Bireyin öğrenmelerini sağlamak amacıyla öğretim sürecinin boyutlarının her öğrencinin kendi düzeyine uygun öğrenmeye sahip olmasını sağlayacak Şekilde düzenlendiği öğretim yaklaŐımıdır.
- FarklılaŐtırılmıŐ eğitimde, öğrencilerin gereksinimleri, becerileri, öğrenme alışkanlıkları ve ilgi alanları eğitimin merkezinde yer alır. ÖĞretmenler, öğrencilerin ihtiyaçlarını ve güçlü yanlarını anlamak için farklı değerlendirme araçlarını kullanır.

FarklılaŐtırılmıŐ ÖĞretimin İlkeleri

- Nitelikli öğretim programı her sınıfa özeldir.
- Tüm öğrenciler için yüksek öğrenme hedefleri içerir.
- ÖĞrencilere göre tasarlanmış görevler ve akran iş birliği vardır.
- Esnek sınıf yönetimi içerir.

DÜŞÜNME BECERİLERİ

Yaratıcı Düşünme

- Yaratıcı düşünme, belli bir noktaya, kritere ya da kurala odaklanmayan yeni, özgün ve hayal gücüne dayalı düşünmedir.
- Bireylerin sorunların çözümünde bu tür düşünmeye ihtiyacı vardır.
- Toplumların ilerlemesini sağlayan buluşlar da aynı şekilde yaratıcı düşünmenin sonucudur.
- Öğrencilere yaratıcı düşünme becerisi kazandırmak, üreten ve gelişen bir toplum oluşturmak açısından önemlidir.
- Örneğin yazılım mühendisleri tarafından yeni bir yapay zekâ geliştirilmesi
- Bireyin özgür olarak hareket etmesini olumsuz etkileyen her şey yaratıcılığı da olumsuz etkiler. Bu etkiler bilişsel, duygusal, kültürel ve eğitsel başlıklar altında toplanabilir.

- 1. Hazırlık:** Planlı ve programlı olarak bilgilerin toplandığı, ihtiyaçların saptandığı aşamadır.
- 2. Kuluçka:** Özgün çözümler için koşulların oluşturduğu aşamadır.
- 3. Aydınlanma:** Çözümün birdenbire ortaya çıktığı anlık bir aşamadır.
- 4. Değerlendirme:** Eksiklerin giderildiği ve çözümlerin denendiği aşamadır.

Yaratıcılık özelliği gelişmiş kişiler genellikle; sessiz, rahat, gururlu, alçak gönüllü, duyarlı, disiplinli, zeki, maceracı, bağımsız, risk alan, açık görüşlü, meraklı, ilgili, yenilikçi, hayal kuran, enerjik, olumlu, paylaşımcı, akılcı, güvenilir, yeni fikirlere açık, hızlı düşünme ve hareket etme becerisine sahip kişiler olur.

Yaratıcı düşünceyi geliştirmek için uygulanabilecek yöntemler:

- 1- Farklı fikirleri harmanlamak.
- 2- Bulunan ilk çözüme bağlanıp kalmamak.
- 3- Detaycı ve dikkatli olmak.
- 4- İyi gözlem yapmak.
- 5- Çalışma ortamında yaratıcılığı destekleyecek düzenlemeler yapmak.
- 6- Risk almak. Yaratıcı düşünce için olmazsa olmaz risk ve başarısızlık. Alınan riskler, başarısızlıklar kişiye tecrübe kazandırır. Tecrübe etmeden fikirler gerçeğe dönüşemez.
- 7- Araştırma yapmak.
- 8- Beyin fırtınası yapmak.
- 9- Farkındalık kazanmak.
- 10- Soru sormak.

Yaratıcılık beceresini olumsuz etkileyen faktörler:

Algısal etkenler: Duyu organlarının sınırlılığı, Görme duyusu çalışmayan birinin görsel yaratıcılığı sınırlı olması gibi.

Kültürel etkenler: Toplumsal değerle ters düşme, sosyal yapıya, kültüre uymayan düşüncelere, bilgilere "ön yargıyla yaklaşmayı içerir."

Duyuşsal etkenler: Duygu ve hisler problemin çözümünü olumsuz etkiler.

Örneğin: Karamsar, kötümser, depresyon ve panik olan durumlar yaratıcılığı sınırlandırır.

İşleve takılma: Nesneyi **asıl** bilinen işlevinin dışında kullanamamak. Yaratıcı düşünmeye sahip bireyler diğerlerine göre çevredeki nesnelere farklı işlevlerine göre daha iyi kullanırlar. Örneğin bir öğrencinin kalemi saç tokası olarak kullanması gibi.

Zihinsel kurulum: Problemin çözümü için bilinen yol ve yöntemin dışına çıkamamak. Örneğin, bir matematik probleminde birçok formül yöntemi varken sadece öğretilen formüle odaklanarak soruyu çözmek.

Iraksak Düşünme

- Ortak bir düşünceden hareketle, farklı düşüncelere ulaşabilmeye dayalı zihinsel etkinliklerdir.
- Iraksak düşünme özgünlüğü, esnekliği ve yaratıcılığı gerektirir.
- Bu bakımdan iraksak düşünme becerisinde hayal gücü ön plandadır.
- Herhangi bir nesneyi bilinen kullanım alanlarından farklı amaçlarla değerlendirmek, tek bir sözcük veya cümleden yola çıkarak çağrışımlar kurmak, belirli bir malzeme ile çok sayıda ve değişik niteliklerde sistemler tasarlamak iraksak düşünme örneğidir.

Yansıtıcı Düşünme

- Yansıtıcı düşünme en genel anlamda, deneyimlerin önceki bilgi bağlamında yeni bilginin üretilmesi ve alternatif yolların geliştirilmesine öncülük etmesidir.
- Öğrencilerin bir derste öğrendikleri bir bilgiyi başka bir derste ya da okulda öğrendikleri bilgiyi günlük yaşamlarında kullanabilmeleri, yansıtıcı düşünmenin sonucudur.
- Yansıtıcı düşünme becerisinin okullarda kazandırılması, yaşadıkları olaylardan ders çıkarıp aynı hatayı tekrar yapmayan ve bilgiyi kullanabilen bireyler yetiştirilmesi açısından önemlidir.

Eleştirel Düşünme

- Eleştirel düşünme, bir şeyi olumlu ya da olumsuz yanlarıyla bir kritere bağlı olarak değerlendirmeyi içerir.
- Bireylerin ne yapacağına ve neye inanacağına karar vermesi için çözümleyici değerlendirmeye yönelik bilinçli yargılarda bulunması eleştirel düşünmeyi oluşturur.
- Eleştirel düşünme becerisine sahip bireyler bir düşünceyi hemen kabul etmez ve belli kriterlere veya kanıtlara dayandırmaya çalışır.
- Eleştirel düşünme becerisinin öğrencilere kazandırılması, düşünen, sorgulayan ve değişime açık bir toplum oluşturmak açısından oldukça önemlidir.
- Örneğin edebi bir metnin belirli ölçütlere göre değerlendirilmesi

Yakınsak Düşünme

- Farklı düşüncelerin dayandığı ortak düşünceleri bulmaya dayalı zihinsel etkinliklerdir.
- Yakınsak düşünce tek bir doğruya götüren düşünme becerisi olduğu için yaratıcı düşünme ile uyuşmaz.
- Ayrıca bu düşünme becerisi hayal gücünü de geri planda tutar.

Analitik Düşünme

- Bir bütünü parçalara ayırabilme, parçalar arasındaki farkları ayırt edebilme ve parçalar ile bütün arasındaki ilişkiyi yorumlayabilmeye dayalı zihinsel etkinlikleri içeren düşünme becerisidir.
- Önce parçaları görmeyi tercih edip adım adım öğrenirler.
- Bazen detaylarda kaybolup bütünü fark edemeyebilirler.
- Sıralı ve mantığa dayalı olarak öğrenmeyi tercih ederler.
- Sorumluluk sahibi, planlı ve organizedirler.
- Detaylar üzerine odaklanırlar. Kendilerini motive edebilirler.
- Çalışma alanı düzenli ve organizedir.

Global Düşünme

- Bu yaklaşımın temeli öğrenmenin ve bilginin zihinde kalıcılığını sağlamaktır.
- Farklı bir ifade ile öğrenmemiz gereken bilgileri haritalaştırmak esastır.
- Öncelikle konunun bütününe görmek ister.
- Konunun genel çerçevesini gördükten sonra detayları daha iyi öğrenir.
- "Neden bunu öğreniyoruz?", "Bu önemli mi?" gibi sorular yöneltir.
- Detaydan başladığında konuya adapte olmakta güçlük çeker ve bazı detayları kaçırabilir.
- Çalışma alanı dağınık gibi görünür ama kendisine özel bir düzeni vardır ve o karışıklık içinde aradığını bulur.
- Dışarıdan motivasyona ihtiyaç duyar.
- Aynı anda birkaç işi birden yürütebilir.

Metabilişsel (Üst biliş) Düşünme

- Bireyin, öğrenme hedeflerini kendisi belirleyip kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu alması ve bu süreçte ne kadar başarılı olduğunu ve ne kadar ilerleme gösterdiğini gözlemlemesi anlamına gelir.
- Üst biliş kavramının temelinde iki farklı bileşen vardır. Bunlar üst bilişsel bilgi ve üst bilişsel kontroldür. Üst bilişsel bilgi kişinin ne öğrenmesi gerektiğini, üst bilişsel kontrol ise öğrenmek için neler yapması gerektiğini düşünmesidir. Örneğin kişinin Hintçe bilmediğinin farkında olması üst bilişsel bilgidir. Hintçe öğrenmek için planlar yapması nasıl daha iyi öğrendiğini bilmesi ise üst bilişsel kontroldür.

Üst Bilişsel Düşünceye Sahip Öğrencilerde Gözlenen Davranışlar

- Kendi öğrenme sürecinin ve öğrenme görevlerinin farkındadır.
- Başarabileceği etkinlikler düzenler.
- Neleri öğrenip neleri öğrenemediğini bilir.
- Var olan bilgilerini sorgular ve etkili kullanabilir.

Üst biliş aşağıdaki türde sorular sorma ve bu soruları cevaplama yeteneğini içerir:

- Konu hakkında ne biliyorum?
- İhtiyacım olan bilgilere ulaşmak için ne yapmam gerekiyor?
- Konuyu öğrenmek için ne kadar zamana ihtiyacım var?
- Konuyu öğrenmek için hangi yöntem ve teknikleri kullanmalıyım?
- Konuyu öğrenme hızım uygun mu?
- Hatalarımı nasıl belirleyeceğim?
- Planım hedeflerime uymuyorsa onu nasıl gözden geçirmeliyim?

Lateral Düşünme

- Edward De Bono tarafından geliştirilen bu düşünme becerisi alternatifli düşünme şeklinde ifade edilebilir.
- Bu düşünme becerisine sahip bireyler problem çözerken farklı yollar ararlar.

